

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1064

8. RUJNA 2023. CIJENA 50 DINARA

Umjesto igračaka, u rukama knjige

SADRŽAJ

6

Ponovno nastup Bajе Malog Knindže
u Subotici

**Od »nosila ti Drina
sto mudžahedina«
do gradskog trga**

12

Veljko Valentin Škorvaga, magistar
muzičke umjetnosti i profesor
tambure na akademiji u Zagrebu

Nek »zvone« tambure

16

Program prekogranične suradnje
Hrvatske i Srbije

**Projekti za
razvoj turizma**

22

Tradicionalni skup Kukujevčana

**Susret daleko
od zavičaja**

30

Filip Karan, likovni umjetnik
iz Beograda

**Od klasičnog
do digitalnog**

44

Maraton čikli Vukovar – Ilok
**Salašari somborski
prva ženska posada
koja je veslala**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika),
Branimir Kuntić, Dragan Muharem,
Marko Tucakov, Krunoslav Đaković,
Josip Dumendžić i Tomislav Vuković

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
(novinar)
• Jelena Dulić Bako
(novinarka)
• Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

• Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

• Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

• Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
• Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
• KOMERCIJALISTICA:
• Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

• TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

• TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

• E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

• WEB: www.hrvatskarijec.rs

• TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

• List je upisan u Registar javnih glasila

• Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

• COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Rado viđen gost

Nije predsjednik Srbije čestito ni otišao iz Subotice, njegov posjet i zvanje počasnog građanina koje mu je uručeno na proslavi Dana grada, pali su brzo u drugi plan, a subotička vijest postali su natpisi na mađarskom jeziku s imenom grada Subotice i u bojama mađarske zastave, koji su samo dan kasnije razbijeni. (Ne dovodim pri tome ova dva događaja u neku vezu.) I nije tu bio kraj. Već je narednog jutra Subotica bila »okićena« grafitima »Bálint kis knini Nindzsa« (Bálint mali Knindža). Osuda je (naravno) stigla i za jedno i za drugo. Počinitelji su i dalje nepoznati, mada ima onih koji tvrde da znaju s koje strane vjetar puše.

Namjerno ili slučajno, u svemu tome nekako se ne neprimijećeno provukao **Baja Mali Knindža**, koji će večeras imati koncert u centru grada. Tri mjeseca nakon nastupa u Novom Žedniku, u dvorištu škole, na seoskoj slavi, Baja Mali Knindža ponovno se vraća u Suboticu, ali će umjesto u dvorištu neke škole ovoga puta glas pustiti na gradskom trgu, a njegovi obožavatelji poručili su: »Još ni Žednik nisu preboljeli, sada direktno na trg«. Može im se.

I čudno, za razliku od Novog Žednika ili koncerta na beogradskom Tašu, ovaj za danas najavljeni subotički prolazi, ako izuzmemo Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i lokalnu oporbu, bez ikakvih reakcija. Za koncert u višenacionalnoj Subotici, u kojoj je broj Mađara skoro jednak kao i broj Srba, i u kojoj živi i nešto iznad 10.000 Hrvata.

Možda zato što se Baja Mali Knindža u Subotici već nekako i odomaćio. Njegova glazbena prošlost nije parala uši ni one prijašnje (valjda demokratske vlasti) koja se nevješto prala da je eto zbog neznanja financirala manifestaciju čiji je dio bio i Baja Mali Knindža. Čemu se onda čuditi što je dotični pjevač i danas rado viđen gost u Subotici (i ne samo Subotici).

Za one neupućene, *knindže* su paravojna formacija koja je djelovala na području nekadašnje Republike Srpske Krajine, a zapovjednik jedinice bio je **Kapetan Dragan**.

Z. V.

Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina u Pečuhu

Najpotrebniji edukacija i umrežavanje

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika i Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj, u Pečuhu je od 1. do 3. rujna održan šesti puta po redu Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina. Od 2017. ovaj je skup održan u Tavankutu, Koljnofu (Mađarska), Tivtu (Crna Gora) i Mudimitru (Italija).

Šesti Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina okupio je u Hrvatskoj školi *Miroslava Krležu* u Pečuhu mlade Hrvate iz Austrije, Crne Gore, Mađarske, Rumunjske i Srbije. Oni su razmijenili iskustva i diskutirali na temu »Mladi manjinskih zajednica – između civilnog društva i političkog predstavljanja«. Sudionici Foruma upoznali su nazočne s izazovima s kojima se susreću, koliko su prisutni u organizacijama civilnog društva te kakav je njihov odnos s institucijama hrvatskih manjina te s lokalnim i državnim politikama.

Mađarska i Srbija

Forum je otvorio predsjednik Savjeta Vlade Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske i predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivan Gu-gan**. Uzvanicima, predstavnicima hrvatskih institucija i medija u Pečuhu, kao i sudionicima Foruma, prigodnim riječima obratio se zamjenik ravnatelja Hrvatske matice iseljenika **dr. sc. Ivan Tepeš** i voditeljica projekta **Valentina Badanjak Pintarić**.

Radni dio Foruma otvorili su mladi domaćini – **Maja Škrin** i **Milán Kovács**, u pratnji **Kamille Krisztine Szakátz** i **Ane Škrin**, upoznajući prisutne s djelovanjem jedne od najjačih hrvatskih manjinskih zajednica. Unatoč snažnoj podršci institucija, mladi u Mađarskoj izrazili su nezadovoljstvo svojom participacijom u organizacijama civilnog društva i smatraju kako je potrebna bolja razdijeljenost i slabija ovisnost od institucija i politike.

Zanimljivom prezentacijom predstavile su se mlade Hrvatice iz Srbije: **Ana Francišković** iz Subotice, uposlenica Hrvatskog nacionalnog vijeća i **Hristina Štimac** iz Rume, vijećnica HNV-a. Iako u Srbiji djeluje četrdesetak aktivnih udruga u tridesetak naselja, koje organiziraju oko 300 manifestacija godišnje i imaju razvijenu nakladničku djelatnost, slaba zastupljenost Hrvata u javnom sektoru i strukturama vlasti, nemogućnost sudjelovanja u procesu donošenja odluka, nedostatak financijskih sredstava i profesionalno angažiranih, izazovi su s kojima se suočavaju.

Rumunjska, CG i Austrija

Najveći broj mladih na ovogodišnji Forum pristigao je iz Rumunjske: **Anka Stoianovici** i **Miriana Pauta** u

pratnji **Ermine** i **Miljane** te **Mihai Rat** i **Lucian Tincul**. Upoznali su prisutne s izazovima s kojima se susreće njihova zajednica, među kojima ističu zatvaranje škola zbog manjka učenika uslijed masovnih iseljavanja. Ipak, mladi se društveno angažiraju sudjelovanjem u volonterskim i humanitarnim akcijama (Božićni sajam u Karaševu). Smatraju da im je potrebna edukacija kako bi naučili kako osnovati organizacije civilnog društva u svojim sredinama i iskoristili mogućnosti takvih organizacija.

Mlade Hrvate iz Crne Gore zastupale su **Tamara Bogdanović** i **Kristina Janović** u pratnji **Zvonka Perušine**. Iako još nemaju organizaciju civilnog društva, mlade crnogorske Hrvate okuplja Hrvatska građanska inicijativa.

Najmlađa sudionica Foruma bila je 17-godišnja **Szofia Elloe**, učenica završnog razreda Dvojezične gimnazije u Borti (Austrija). Predstavila je svoju školu i izrazila potrebu za većim brojem dvojezične i višejezične literature.

Zajednički zaključci

Jačanjem međusobne povezanosti otvaraju se mogućnosti partnerstava na projektima sa zajedničkim ciljevima i od općeg interesa, kao i sudjelovanje na natjecanjima za sredstva mnogobrojnih natječaja Europskih fondova. Ovogodišnji Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina iznjedrio je **zajednički zaključak** da je mladim Hrvatima izvan Hrvatske najpotrebnija edukacija, umrežavanje i zajedništvo, a ukidanje granica značajno olakšava suradnju i otvara niz mogućnosti zajedničkog djelovanja svih mladih pripadnika hrvatskih manjina.

U sklopu Foruma održana je i radionica dramske pedagogije **Grozdan Lajić Horvat**, a ostatak vremena sudionici su proveli upoznavajući institucije Hrvata u Mađarskoj te u međusobnom upoznavanju i druženju.

(www.matis.hr)

Autoceste Srbije i Hrvatske

Jedinstvena naplata cestarine još nije počela

O bjedinjena naplata cestarina na autocestama Srbije i Hrvatske trebala je početi 1. rujna, no kako neslužbeno doznajemo, još uvijek nije. Zašto nije i kada će upitali smo Javno poduzeće *Putevi Srbije*, no do zaključenja broja odgovor nismo dobili.

Kada sustav počne funkcionirati, vozači iz Srbije i Hrvatske, koji imaju ENC uređaj bez čekanja će prolaziti kroz naplatne kućice u obje zemlje.

Datum o početku jedinstvene naplate cestarine određen je ljetos tijekom potpisivanja Memoranduma o poslovnoj suradnji Javnog poduzeća *Putevi Srbije i Hrvatske autoceste*.

Svi oni koji imaju srpske oznake moći će bez problema prolaziti rampe u Hrvatskoj, a oni koji imaju hrvatske oznake moći će bez čekanja prolaziti rampe u Srbiji, rekao je ministar graditeljstva, prometa i infrastrukture **Goran Vesić** nakon potpisivanja Memoranduma.

»Ovaj dokument pridonijet će boljoj suradnji dviju država, kao i nastavku dobre poslovne suradnje koju već imaju«, rekao je ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov**, koji je nazočio potpisivanju Memoranduma.

H. R. / Foto: Hina

Pokrajinski medijski servis

Goran Karadžić imenovan za v. d. ravnatelja RTV-a

Upravni odbor Javne medijske ustanove Radiotelevizije Vojvodine donio je odluku da na mjesto v. d. ravnatelja te ustanove imenuje **Gorana Karadžića**. Kako je priopćeno iz te kuće, Karadžić, koji je dugogodišnji medijski radnik iz Novog Sada, za v. d. ravnatelja izabran je jednoglasno.

»Prije toga nitko od kandidata koji su konkurirali za mjesto ravnatelja nije dobio neophodnu dvotrećinsku većinu glasova članova Upravnog odbora«, dodaje se.

Ističe se i da je prethodno, na sjednici UO, »uz riječi zahvalnosti, a na osnovu danas podnijete neopozive ostavke«, dužnosti razriješen dosadašnji vršitelj dužnosti ravnatelja **József Klemm**.

Goran Karadžić najpoznatiji je javnosti iz perioda kada je bio najprije zamjenik predsjednika Savjeta Republičke radiodifuzne agencije (RRA). Potom u svibnju 2014. iza-

bran je za predsjednika Savjeta RRA, koje danas nosi naziv REM. Mandat mu je istekao u veljači 2016. godine.

Diplomirao je na Fakultetu za menadžment u Novom Sadu, na smjeru menadžment u medijima. Novinarstvom se bavio više od 20 godina. Radio je u *Glasu omladine*, *Stavu*, *Dnevniku*, *Euro preduzetniku*, *Statusu*, *Penzionerskim novinama*, *Novosadskom nedeljniku*. Bio je glavni i odgovorni urednik *Vojvođanskog magazina*, piše *Istinomer*.

Od 2000. do kraja 2004. bio je na funkciji ravnatelja TV *Apolo*. Član je Nezavisnog društva novinara Vojvodine.

Krajem 2019. u Novom Sadu formirao je grupu građana *Sasvim druga priča* koja je sudjelovala na lokalnim izborima održanim u lipnju 2020. godine.

H. R.

Ponovno nastup Bajе Malog Knindže u Subotici

Od »nosila ti Drina sto mudžahedina« do gradskog trga

»Svi koji organiziraju koncerte takvih autora, posebice u višenacionalnim sredinama, čine to upravo kako bi nanijeli nesagledivu štetu međunarodnim odnosima«, kaže Veran Matić

Tri mjeseca nakon koncerta u dvorištu škole u Novom Žedniku, na proslavi seoske slave pjevač **Mirko Pajčin**, poznatiji kao **Baja Mali Knindža**, ponovno ima koncert u Subotici, ali ovoga puta na centralnom gradskom trgu. Večerašnji koncert dio je programa 10. *Zavičajnih dana*, u organizaciji Saveza srpskih udruženja Sjevernobačkog okruga. I dok gradonačelnik Subotice **Stevan Bakić** u tome ne vidi ništa problematično, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (DSHV) upozorava da vrijednosti koje se promoviraju kroz dio Pajčinovog glazbenog repertoara »imaju snažne i uvredljive antihrvatske i antikatoličke sadržaje, kojima nije mjesto u javnom prostoru, osobito u mjestima s hrvatskim i katoličkim življem«.

DSHV: Uvredljivi antihrvatski i antikatolički sadržaji

DSHV smatra prijemnim novi nastup kontraverznog glazbenika **Mirka Pajčina**, poznatijeg kao **Baja Mali Knindža**, u Subotici, ističući kako se ovoga puta Pajčinovo gostovanje planira u okviru manifestacije *Zavičajni dani*, »koja ima status gradskog 'festivala' i kao takva uživa ne samo političku nego i izdašnu materijalno-financijsku podršku lokalne samouprave, te u središtu Subotice, na središnjem gradskom trgu«.

»DSHV je ranije, u slučaju nastupa Pajčina u Novom Žedniku, održanog u dvorištu osnovne škole, i to mjesec dana nakon svibanjskih krvavih tragedija, ukazivao na dodatnu neprimjerenost ovakvih događaja u sredinama u kojima žive pripadnici hrvatske zajednice. Vrijednosti koje se promoviraju kroz dio Pajčinovog glazbenog repertoara imaju snažne i uvredljive antihrvatske i antikatoličke sadržaje, kojima nije mjesto u javnom prostoru, osobito u mjestima s hrvatskim i katoličkim življem. Na tim stajalištima se i dalje nalazimo«, navodi se u priopćenju stranke.

DSHV ističe i da su »frapirani« što je na ovaj »i više nego prijemni događaj referirao veoma mali broj institucija i pojedinaca, ne samo u gradu Subotici, nego u Vojvodini i Republici Srbiji«.

»Riječ je o političkim subjektima iz Subotice, koji u političkom životu sudjeluju s pozicija oporbe. Niti jedan glas iz prijestolnice. Niti jedan glas iz medija. Ono što nije dobro, što je za društvo vrlo toksično, ono što nekome šteti,

postalo je normalno i prihvatljivo«, dodaje se priopćenju.

DSHV na kraju napominje kako javnost u Hrvatskoj već godinama više zanimaju trivijalni događaji i banalne pojavnosti, dok institucije »nemaju cjelovitu sliku o društvenim prilikama i svakodnevnim izazovima s kojima se suočavaju pripadnici hrvatske zajednice«.

»Očekivali smo, i očekujemo i dalje, ipak, solidarnost onih koji se znaju nalaziti u sličnim situacijama, spram kojih smo mi znali primjereno reagirati«, zaključuje se u priopćenju.

DSHV je na svojoj Facebook stranici objavio da su »kompilacije pjesama Mirka Pajčina nabijene pozivima na završetak nećijih života, te pozivima konkretnim osobama poznatim po tome što su krvavo lišavale druge ži-

Iz ureda povjerenice za zaštitu ravnopravnosti **Brankice Janković** rečeno nam je da je povjerenica na službenom putu, pa odgovor na pitanje trebali u Subotici biti koncert ovakvog pjevača i hoće li povjerenica za zaštitu ravnopravnosti reagirati budući da se koncert održava u javnom prostoru – gradskom trgu u višenacionalnom gradu nismo dobili do zaključenja ovog broja.

»Pučki pravobranitelj po zakonu nije nadležan da kontrolira rad privatnih udruženja koja organiziraju spomenuti koncert u Subotici. Ipak, svakako, ispratit ćemo sva dešavanja u vezi s organizacijom i održavanjem tog događaja«, navodi se u odgovoru koji je *Hrvatskoj riječi* dostavljen iz kabineta pučkog pravobranitelja na pitanje hoće li nešto poduzeti.

vote. Konačno, grozomorno i danas zvuče pozivi »Raši« da iskoristi prigodu posjete pape **Ivana Pavla II.** Banjo Luci 2003. godine i da ga tamo liši života: »Stigo papa usred Banja Luke, dođi Rašo da mu skratiš muke« ili »Sivi soko ponovo se sprema, riješio je da nekoga nema. Zbog Krajine i spaljenih sela, nekome će metak u sred čela«.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini poziva one koji su odobrili održavanje koncerta na središnjem gradskom trgu u Subotici »da u obzir uzmu zdravorazumske prijedloge da se ovaj koncert otkaže«.

Na platformi X poklonici Baje Malog Knindže napisali su: »Još ni Žednik nisu preboljeli, sada direktno na trg«.

Na istoj platformi predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov napisao je da najavljeni koncert ima snažne i negativne poruke upućene ovdašnjim Hrvatima »s ciljem dodatnog zastrašivanja od strane onih struktura vlasti koji se ne mire s ne malim brojem uspjeha koje smo kao zajednica u posljednje vrijeme ostvarili«.

Bakić: Čemu ta geneza i analiza je li podoban ili nije?

Na pitanje novinara N1 zbog čega Grad Subotica podržava predstojeći koncert pjevača **Baje Malog Knindže** koji, kako su naveli, »otvoreno promovira ratne zločine«, gradonačelnik Subotice **Stevan Bakić** je rekao da on »nigdje nije vidio niti mogao zaključiti da promovira«, a da nastup ovog pjevača organizira Savez srpskih udruženja u okviru obilježavanja *Zavičajnih dana*.

»Grad Subotica je svim nacionalnim zajednicama izašao u susret kod raznih manifestacija. Ne razumijem u čemu je razlika kada ovaj Savez angažira izvođača s teritorija Srbije, čemu ta geneza i analiza – je li podoban ili nije podoban. Radi se o izvođaču koji je jedan od najpopularnijih u Srbiji, koji je napisao više od 240 pjesama za sebe, ali i za druge izvođače«, kazao je gradonačelnik Subotice i dodao da je Baja Mali Knindža nedavno nastupao u Novom Žedniku i da je »koncert protekao bez ijedne mrlje i incidenta, kao ni uvrede bilo koje nacionalne zajednice«.

Matić: Za Hrvate u Srbiji simbol mržnje i glazbena podloga zločina koji su počinjeni

Dugogodišnji direktor i urednik televizije B92, a sada specijalni izaslanik predsjednika Srbije za rješavanje pitanja nestalih s Hrvatskom **Veran Matić** u izjavi za *Hrvatsku riječ* kaže da je najavljeni koncert Baje Malog Knindže u Subotici, kao i uništavanje natpisa na mađarskom jeziku, zastrašivanje nacionalnih manjina.

»Smatram da je ono što je **Tompson** u Hrvatskoj za Srbe, ekstremni glas mržnje, promicanje ustaške ideologije, da je Baja Mali Knindža za Hrvate u Srbiji simbol mržnje i glazbena podloga zločina koji su počinjeni. Svi koji

organiziraju koncerte takvih autora, posebice u višenacionalnim sredinama, čine to upravo kako bi nanijeli nesagledivu štetu međunarodnim odnosima«, naveo je Matić u pisanoj izjavi za *Hrvatsku riječ*.

Matić dalje dodaje kako bi državne institucije, institucije lokalne samouprave, morale spriječiti ovakva javna događanja koja se održavaju u zajedničkim gradskim prostorima, na gradskom trgu.

»Za prognane, raseljene, zavičajni dani puno znače. Ali ako se sjećanje na domovinu veže uz autore koji su poznati po pjesmama govora mržnje, otvorenim prijetnjama, podršci osuđenima za ratne zločine, to

kompromitira samu ideju sjećanja na svoj kraj. I ne samo to, potiče sve one poruke koje su dovele do ratnih događanja i koje su kasnije rezultirale teškom sudbinom svih onih koji su morali napustiti zavičaj«, izjavio je Matić.

On dalje navodi da je Vojvodina biser multietničnosti u Europi, koji se mora čuvati i braniti.

»Uništavanje imena grada na mađarskom jeziku i ovakvi koncerti služe zastrašivanju manjina i nedopustivi su prema Ustavu i svim pravnim aktima ove države i moraju se spriječiti i sankcionirati u vrlo kratkom roku. Hrvati u Srbiji su građani Srbije sa svim pravima kao i svi ostali građani, ili se moramo truditi da ih izjednačimo. Srbija to mora puno učinkovitije raditi«, izjavio je Matić.

Popov: Ovakvi nastupi ne doprinose građenju skladnih odnosa

Direktor Centra za regionalizam **Aleksandar Popov** kaže za *Hrvatsku riječ* da nije za zabrane estradnih događaja, ali je svakako protiv onih koji kroz svoje nastupe promoviraju govor mržnje ili ga simboliziraju kroz svoje ranije nastupe.

»Ne znam sadašnji repertoar Baje Malog Knindže, ali se sjećam kada je dio Novog Sada oko Doma vojske početkom devedesetih odjekivao njegovom pjesmom čiji dio glasi: 'Ne volim te Alija zato što si balija, nosila ti Drina sto mudžahedina svaki dan'. Ako to nije govor mržnje, onda ne znam što je. Dakle, ovakvi nastupi svakako ne doprinose građenju skladnih međuetničkih odnosa u Subotici, na koje smo mi u Vojvodini veoma osjetljivi. Njegov pandan u Hrvatskoj je Tompson i ne znam zašto njemu dozvoljavaju nastupe, posebno s pjesmom koja počinje pozdravom 'Za dom spremni'«, kaže Popov.

Z. V.

Svečani prijem prvaša

Umjesto igračaka, u rukama knjige

Ove godine u prvi razred na hrvatskom jeziku upisano je dvostruko više djece u odnosu na prošlu, njih 35 će znanje stjecati u pet osnovnih škola

Hrvatski dom – Matica prošlog je petka bio ispunjen radošću, dječjim osmijehom i vikom. Prvaši, koji su od 1. rujna u cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku, skupa s roditeljima okupili su se na svečani prijem u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Riječ je o 22. generaciji učenika u nastavi na hrvatskom jeziku, i to 35 prvaša upisanih u pet osnovnih škola – dvjema u Subotici OŠ *Ivan Milutinović* i OŠ *Matko Vuković*, te u Tavankutu OŠ *Matija Gubec*, u Đurđinu OŠ *Vladimir Nazor* i u Monoštoru OŠ *22. oktobar*.

Novo putovanje

Prijemu, osim djece i roditelja veselili su se i nastavnici, a osobito učiteljice koje su povele ovogodišnje prvaše: **Tanja Stantić, Mirjana Perčić, Ana Kopunović Legetin, Adrijana Žarić i Lidija Marinković**. U prigodnom programu sudjelovali su učenici nižih razreda osnovne škole, te su tako razveselili okupljene pjesmom, plesom, ritmikom i glumom, a djecu je dočekao i *Hrcko*. Radost polaska u školu ispratili su i ponosni roditelji.

»Izuzetno nam je drago i čast nam je da smo mogli doći u Suboticu na svečani prijem prvaša. Sada smo prvi puta u cjelovitoj nastavi na hrvatskom, zapravo prvi puta smo krenuli u školu i očekujemo sve najbolje i vjerujemo da će tako i biti. Kao majka troje djece mogu reći da nam besplatni udžbenici, kao i sva druga pomoć i podrška, izuzetno znače. Imamo još dvoje mlađe djece i znamo gdje će i oni biti za koju godinu«, priča mama **Gordana Budai** iz Monoštora.

Svoje oduševljenje nije krio niti tata **Siniša Tumbas** iz Subotice koji se također prvi puta susreće s cjelovitom nastavom.

»Prijem prvaša je bio izvrstan, zaista svečan i profesionalno odrađen. Nismo se premišljali oko upisa u nastavu na hrvatskom jeziku. To smo znali već prije i sve informa-

cije koje smo dobili i čuli su pozitivne. Svakome tko je Hrvat bih preporučio da upiše svoje dijete u hrvatski odjel. Mi smo ovdje poput velike obitelji i trebamo se držati jedni drugih i čuvati svoju nacionalnu pripadnost.«

U Tavankutu je ove godine najbrojniji odjel prvašića, a mama **Mirjana** ima iskustvo i u srpskim i hrvatskim odjelima.

»Starija djeca su sada drugi i četvrti razred, a imamo i prvaša. Vjerujem da će sve biti dobro. Mi smo se i ranije premišljali oko cjelovite nastave kada su u pitanju starija djeca, no tada nije bio dovoljan broj zainteresiranih, a uz to bih rekla da ni mi sami nismo bili dovoljno uporni i upoznati s našim pravima. S onim što možemo kao roditelji učiniti i kome se obratiti. Sada smo uspjeli i mislim da je to odlično. Nemamo dvojbu za naredne generacije, samo se nadamo da će biti dovoljno zainteresiranih. Iskreno se nadam i da će vrtić u okviru crkve koji će raditi po programu Marije

Montessori osloboditi roditelje svih eventualnih nedoumica i predrasuda i da će to biti pretkorak u odlučivanju za upis djece u hrvatske odjele u Tavankutu«, istaknula je **Mirjana Iršević**.

Dvostruko više djece

U svom obraćanju predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** je kroz poučnu priču djeci poručila kako polaskom u školu kreću na novo putovanje, te dodala

kako na tom putovanju neće biti sami već će o njima, uz obitelj i školu, brinuti i hrvatske institucije u Srbiji, ali i matična država Hrvatska. Također, ovom prilikom Vojnić je istaknula kako je ove godine u prvi razred na hrvatskom jeziku upisano dvostruko više djece u odnosu na prošlu godinu.

Prijemu prvaša je nazočio i ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov** koji je prvašima poželio da im školovanje prođe tako da postanu veliki ne samo u znanju i fizičkom rastu nego i u dobroti, te da im stečeno znanje bude u funkciji života.

»Učiteljice, nastavnici, učite ih, prenosite znanje i navikavajte da unutar sebe grade zajedništvo i prijateljstvo, da budu poštteni i dobri ljudi«, poručio je Žigmanov i dodao kako je cijeli sustav u obrazovanju tu da osigura kvalitetnu nastavu na hrvatskom jeziku »ne zato da bi bili drugačiji od drugih« već »da bi vlastito sačuvali kao vrijedno«.

Događaju je nazočila i državna tajnica Ministarstva prosvjete **Annamária Vicsek** koja je u svojem obraćanju istaknula mogućnost, ali i važnost školovanja na materinjem jeziku.

»Izuzetno je važno da vi kao roditelji koristite tu zakonsku priliku da svoju djecu upisujete u škole na hrvatskom

nastavnom jeziku. To je jedini način da oni svladaju svoj materinji jezik, nauče čitati i pisati na njemu, što je jedna od najbitnijih stvari za razvoj samopoštovanja, samovrjednovanja, ali i nacionalne kulture«, kazala je Vicsek te dodala za naš tjednik: »Toliko nasmijanih i veselih lica sam danas ovdje vidjela da mogu zaključiti da ova djeca zaista čekaju školu. Ima puno stvari u našem svijetu koje nas tište, uznemiravaju i stvaraju nam probleme, ali isto tako mislim da treba sve to nekako staviti po strani i radovati se onim malim stvarima koje nas čine sretnima. Djeci je potrebna podrška od strane roditelja, nastavnika. Moramo obraćati pažnju na njih, promatrati ih, osluškivati i biti tu kada im je potrebno«.

Ujedno, Vicsek je pojasnila kako je ova školska godina po preporuci Ministarstva prosvjete počela drugačijim pristupom, razgovorima i osnaživanjem djece, te da će se s njima tijekom cijele godine raditi na otvorenosti, na razvoju tolerancije, empatičnosti kako bi prije svega bili dobri ljudi.

Udžbenici prvašima na dar

Kroz razgovor s državnom tajnicom dotaknuli smo se i pitanja besplatnih udžbenika na teritoriju cijele Srbije.

»Projekt besplatnih udžbenika koje financira Ministarstvo prosvjete je značajna pomoć koja već postoji i to za svu socijalno ugroženu djecu, za svako treće i sljedeće dijete u obitelji, za djecu sa smetnjama, kao i nadarenu djecu. Ne možemo reći da Ministarstvo ne izdava besplatne udžbenike. Možda to nije dovoljno, ali je prisutno na svakom nivou obrazovanja, a općine imaju mogućnost platiti udžbenike iz vlastitih sredstava«, poručila je Vicsek i napomenula kako nije u pitanju samo Beograd nego i Novi Sad kupuje udžbenike za sve prvaše i to i na jezicima nacionalnih manjina.

Po njenim riječima, ali i po kompletnom programu tijekom večeri, možemo naglasiti kako u obrazovanju ima puno toga pozitivnog i dobrog, samo je nažalost negativna strana uvijek glasnija.

Svi prvaši u hrvatskim odjelima dobili su besplatne udžbenike (koje je iz projekta financiralo HPD *Bela Gabrić*), bon u vrijednosti od 10.000 dinara za kupnju školskog pribora, kao i prigodne darove u vidu torbi i majica za tjelesno, bočica za vodu, kutija za užinu, držača za olovke, naljepnica... koje

su osigurali HNV i Udruga *Naša djeca*, a na kraju programa su djeca uživala u igri, sladoledu, kolicama, sokićima...

Prijemu prvaša, među ostalim, nazočili su i vijećnici HNV-a, predstavnici ZKVH-a, NIU *Hrvatska riječ*, te ravnatelji spomenutih osnovnih škola.

Ž. V.

Prvo desetljeće Hrvatske u Europskoj uniji (X.)

Za Osječko-baranjsku županiju 1,7 milijardi eura

Osječko-baranjska županija prednjači po povlačenju sredstava iz europskih fondova. U prvom desetljeću članstva Hrvatske u Europskoj uniji u ovu županiju uloženo je 1,7 milijardi eura iz fondova Europske unije

Na području Osječko-baranjske županije u proteklih deset godina realizirano je više od 1.700 projekata, koji su financirani ili sufinancirani sredstvima fondova Europske unije u javnom i privatnom sektoru, odnosno projekata koje provode jedinice lokalne samouprave, poduzeća i institucije, nevladine organizacije, privatni korisnici i sama Osječko-baranjska županija s ostalim projektnim partnerima. U te projekte iz fondova EU uloženo je više od 1,7 milijardi eura.

Ulaganje u gospodarstvo i infrastrukturu

Kroz projekt »Slavonija, Baranja i Srijem« i s državne razine realizirane su brojne kapitalne investicije, osobito u prometnoj i komunalnoj infrastrukturi. Županija je tijekom proteklih nekoliko godina dodatno osnažila pripremu i realizaciju projekata, a značajna sredstva povukli su gradovi i općine. Poduzetnici, obrtnici i udruge su kroz brojne projekte podigli gospodarsku aktivnost i kvalitetu civilnog društva, pa se Osječko-baranjska županija prema pozitivnim gospodarskim pokazateljima svrstava u sam vrh na razini Hrvatske.

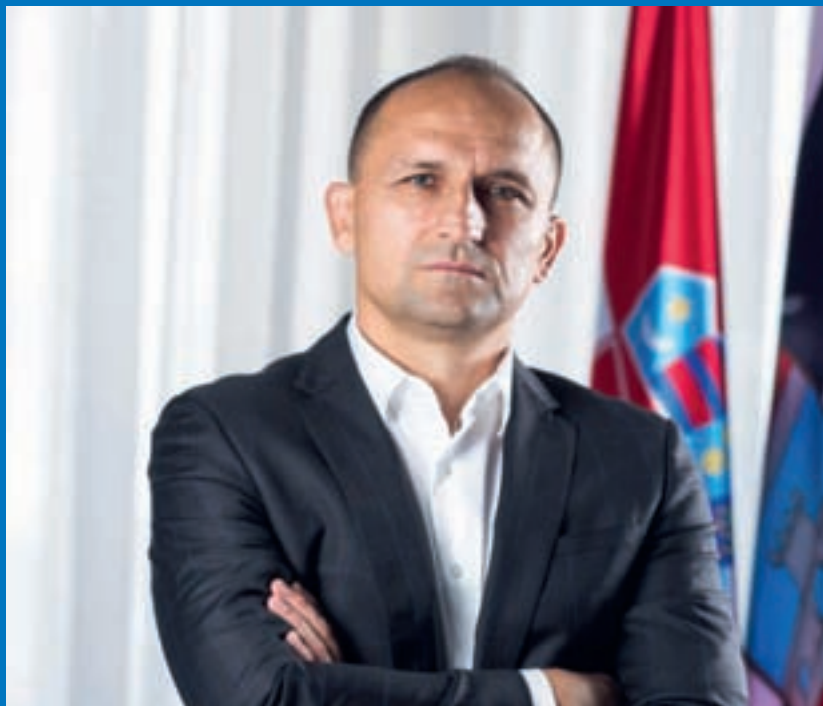
»Povećana je zaposlenost, rastu BDP i izvoz, a kontinuirano se povećava broj tvrtki i obrta. Snažnu podršku razvoju županije daje i Županijska razvojna agencija koja kroz savjete, praćenja i edukacije stvara kvalitetne kadrove za pripremu projekata, a svoje djelovanje proširila je i izvan Hrvatske, prvenstveno na području Vojvodine te Bosne i Hercegovine gdje su za hrvatsku zajednicu organizirane edukacije o korištenju sredstava Europske unije«, navode u Osječko-baranjskoj županiji.

Među najznačajnije nacionalne projekte u ovoj županiji izdavaju Koridor 5 c, koji će povezati istok i jug Hrvatske te Hrvatsku uključiti u europsku prometnu mrežu. O veličini ove investicije govori i podatak da je u sklopu Koridora 5 c, uz brojne druge infrastrukturne objekte, izgrađen most preko Drave kod Osijeka, najduži most u Hrvatskoj, duži čak i od Pelješkog. Luka rasutih tereta, čija je izgradnja nedavno počela, omogućit će veći kapacitet i brzinu protoka roba riječnim putem. Tu su i projekti obnove zgrade željezničkog kolodvora u Osijeku, rekonstrukcije Zračne luke Osijek, osnaživanja sveučilišne infrastrukture kao i pet aglomeracija vrijednih oko 300 milijuna eura.

»Od značajnih projekata gradova i općina svakako treba izdvojiti rekonstrukciju tramvajske mreže i moder-

nizaciju javnog gradskog prijevoza, obnovu Tvrđe te proširenje i dogradnju poslovne zone u Osijeku. Europskim novcem sagrađeni su i vrtići gotovo u svim gradovima i općinama, a značajna su ulaganja i u kulturu, turizam i

»**G**ospodarski centar Osječko-baranjske županije je jedan od projekata koji smo najavljivali u izbornoj kampanji 2017. godine, a pokazao se kao odličan jer je objekt već popunjen do kraja godine za sajmovanja, velike kongrese i ostala planirana događanja, a popunjava se kalendar događanja i za iduću godinu. To je reprezentativan prostor kojim se možemo pohvaliti i predstaviti ga bilo kome u svijetu te nešto što je trebalo gradu Osijeku, Osječko-baranjskoj županiji i istoku Hrvatske, jer su dosadašnja sajamska i konferencijska događanja održavana u prostorima koji nisu adekvatni. U partnerstvu s Gradom Osijekom, europskim novcem nastavljamo raditi na proširenju i drugoj fazi projekta Gospodarskog centra OBŽ, a riječ je o izložbenim halama, velikom poslovnom tornju i drugim sadržajima«, kaže župan **Ivan Anušić**.

sport. Osječko-baranjska županija već je realizirala desetak kapitalnih projekata, od kojih su najznačajniji Regionalni distributivni centar OBŽ za voće i povrće, sustavi za navodnjavanje i Gospodarski centar OBŽ«, navode u ovoj županiji.

Za Gospodarski centar 10 milijuna

Gospodarski centar Osječko-baranjske županije strateški je projekt koji osigurava novu poslovnu infrastrukturu, podiže gospodarsku vidljivost regije i unaprjeđuje poduzetničku klimu. Cilj mu je omogućiti razvoj novih proizvoda i usluga malih i srednjih poduzeća, razvoj usluga poduzetničkih potpornih institucija za ta poduzeća te razvoj mreže poslovnih komunikacija.

»Gospodarski centar osigurava prostore za gospodarske manifestacije, sajmove i kongresna događanja, čime povećava gospodarsku aktivnost Županije, ali i cijele regije što će u konačnici Osijek i Osječko-baranjsku županiju uvrstiti na kartu europskih centara sajmovanja i gospodarskih aktivnosti. Izgrađena je Zgrada 1, vrijedna više od deset milijuna eura koja je multifunkcionalni objekt, površine gotovo 5.000 četvornih metara. Projektirana je na principu održive gradnje i zaštite okoliša korištenjem obnovljivih izvora energije te na principu gotovo nulte energije u zgradama. Sam izložbeni prostor nalazi se u prizemlju, a uz njega se nalaze četiri multifunkcionalne dvorane za poslovne sastanke i prezentacije te druge događaje i popratne aktivnosti. Kat je namijenjen za uredske prostore«, kažu u Osječko-baranjskoj županiji.

Novoizgrađeni Gospodarski centar Osječko-baranjske županije otvoren je krajem travnja, a u njemu je već održano pet velikih događanja.

»Do kraja 2023. godine ugovoreno je organiziranje još 11 sajмова, kongresa i drugih događanja, što za Grad Osijek znači povećanje broja takvih događanja za oko 300 posto (ranijih godina održavale su se 3-4 sajamske priredbe). Izgradnjom Gospodarskog centra Osječko-ba-

ranjske županije Osijek je postao i atraktivna destinacija za održavanje nacionalnih i međunarodnih kongresnih događanja i manifestacija, pa je već do kraja godine dogovoreno održavanje brojnih kongresa, sajмова i konferencije koje su se do sada održavale širom Hrvatske«, navode u Osječko-baranjskoj županiji.

Z. V.
FOTO: OBŽ

Veljko Valentin Škorvaga, magistar muzičke umjetnosti i viši predavač, profesor tambure na akademiji u Zagrebu

Nek »zvone« tambure

Intervju vodila: Željka Vukov

Utamburaškim krugovima ime **Veljko Valentin Škorvaga** dobro je poznato i priznato. To je čovjek koji je svoj život dao (i još daje) za tamburu i njeno promoviranje. Sve ono što je uradio za tamburu nije moguće nabrojati niti napisati, ali dio toga, možda manje poznatog široj javnosti, valja spomenuti. Rođen je u Požegi 1960. godine. Srednju muzičku školu, kao i Muzičku akademiju završio je u Zagrebu na smjeru klarineta. Na Fakultetu za muzičku umjetnost u Skoplju (2011.) završava magisterij iz područja muzička interpretacija – tambura i stječe stručni naziv magistar muzičke umjetnosti. Radio je u osnovnim i srednjim muzičkim školama, a trenutno djeluje u zvanju višeg predavača na integriranom preddiplomskom i diplomskom instrumentalnom studiju – smjer tambure, metodika nastave tambura i pedagoška praksa nastave tambura na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu (od 2017. godine). Sa studentima tambure osvaja prve nagrade u disciplinama *bisernica* i *brač* na regionalnim, državnim i međunarodnim natjecanjima tamburaša, gdje promovira nove vrijednosti i razine muziciranja na tamburi. Svoj nemjerljiv doprinos dao je i kao predavač na Umjetničkoj akademiji u Osijeku na preddiplomskom i diplomskom studiju glazbena pedagogija – kolegij tambure. Česti je predavač na seminarima za učenike i nastavnike, Stručnom vijeću nastavnika tambura, Centru izvrsnosti u organizaciji HDGPP-a i MZO-a te član ili predsjednik žirija na županijskim, državnim i međunarodnim natjecanjima. Ono što je brojnim tamburašima najvažnije, svoje veliko znanje i iskustvo uvijek je spreman podijeliti, te je tako utjecao i na brojne glazbenike koji su danas pedagozi diljem Hrvatske.

Kao skladatelj ističe se u skladanju za tamburaške orkestre, sastave i solo instrumente, ukupno je do sada napisao 170 skladbi od kojih je 150 snimljeno na nosačima zvuka. Kako bi upotpunio stručnu literaturu autor je zbirki *Etide za bisernicu 1 i 2* i *Etide za brač 1 i 2*.

► **Nemoguće je pobrojati što ste sve uradili za tamburu i njenu vidljivost, ali pokušat ću spomenuti neke. Osnivač ste najpopularnijeg tamburaškog festivala u Hrvatskoj – Zlatne žice Slavonije u Požegi (koji je održan za vikend), zatim Aurea festa također u Požegi, osnovali ste i vodili Tamburašku filharmooniju Glazbene škole Požega, sudionik ste brojnih festivala i natjecanja. Možemo li reći da su upravo ti festivali i natjecanja doprinijeli vidljivosti tambure uopće?**

To je sigurno, jer bez toga ne bi bilo ni svega ovoga što se sada događa. Ako niste nazočni u medijima naprosto kao da vas ni nema. Mlađe kolege uvijek potičem i učim da »zloupotrebljavaju« suvremene medije i sve ono što suvremeni mediji poput Instagrama, Facebooka... nude. Potičem ih da nastoje stavljati što više snimki, informacija. Da sve ono što mi radimo i prezentiramo dođe do što šireg kruga ljudi, što mladih što starijih. Možda nismo u tome još najuspješniji, i najvičniji, ali se nadam, budući da mladi time dobro barataju, da će se i to dogoditi. Što se tiče tradicionalnih medija tv i radija, i na tom planu pomalo radimo. Lokalne radio postaje rijetko vrte tamburašku glazbu, jer su one visokokomercionalizirane i uglavnom puštaju glazbu koja će biti za razonodu i opuštanje, a ovo je ipak neka druga priča. Za umjetničku glazbu morate i pomalo educirati ljude. Prije svega ih zainteresirati. Nadam se da će se ovo dalje razvijati i da će obrazovani ljudi, koji će ulaziti u posao, u budućnosti podizati razinu, kvalitetu.

► **Iz tih festivala pokrenuli su se i brojni autori skladbi, tekstova pjesama, općenito tamburaške glazbe. Kako gledate na to?**

Tako je. I sâm sam autor, nisam se u tome nešto isticao, ali imam snimljeno preko 150 pjesama i u većini sam autor svega: teksta, glazbe i aranžmana. Mnoge su bile popularne i danas se sviraju, a ljudi i ne znaju da

Ovim što se otvorio studij tambure i na akademiji u Zagrebu dobila se mogućnost da ljudi mogu pisati vrlo zahtjevne skladbe, koje mogu biti al pari skladbama koje se izvođe na bilo kom drugom instrumentu. Mogu reći da se u ovih sedam godina, koliko radim na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, dosta toga drastično promijenilo. Već imamo prve diplomirane studente koji se i dalje bave tamburom, što je i naš cilj

sam ja autor istih. Tako da se i kroz taj segment tambura popularizirala. U znatnoj mjeri Festival koji sam vodio je iznjedrio puno profesionalnih tamburaških sastava koji sada žive isključivo od toga. U Hrvatskoj je to puno više nego u Vojvodini. Ima bar dvadesetak sastava koji se time bave profesionalno, plus još solisti, pjevači...

► **Bili ste i član žirija na Festivalu bunjevački pisma u Subotici, koji je jedini u okruženju. Koji su Vaši dojmovi glede ove glazbene manifestacije?**

Odlični. I organizatorima sam rekao da samo trebaju ustrajati i što više raditi na animaciji da se pišu nove pjesme. Potom je bitan odabir skladbi. Najbolje što postoji uvijek dođe u prvi plan. I kad dobijete dobre pjesme, uvijek je problem s medijima i popularizacijom toga. Na tome bi trebalo puno više raditi, e sad... nesretni novac. »Koliko para, toliko muzike«, bojim se da je tako i u ovom slučaju. Kakav im je budžet, ne znam. Postoje CD snimke i to je dobro, ali kako sam dugo godina vodio festival dobro znam što znači popularizirati. Ako vi nemate lokalne stanice koje će to vrtjeti u dnevnom programu... Najčešće vas oni stave u ladicu i kažu to je tradicija, pa dobijete tjedno pola sata. Od toga nema ničega. Vi morate imati pjesme u dnevnom programu da bi bile *al pari* s ostalim stilovima glazbe. Pjesma u kontinuitetu mora biti puštana bar dva tjedna da bi nečije uho zagolicala i da bi ljudi to htjeli slušati.

► **Smijem reći da toga danas nema?**

Nema. Radio postaje su formatirane, a to nam je došlo sa Zapada. Konkretno, to znači da se određeni format

pjesama može puštati, sve ostalo je maknuto iz programa. To je ukalupilo i ograničilo autore i vi danas nemate ono što se nekada zvalo »hit«. Kad napišete neku pjesmu, ako netko ne zna zapjevati, bar početne taktove ili refren, onda to nije hit, nije pjesma koja »nosi«. Nažalost, to je sve zbog komercijalizacije radio postaja koje žive od sponzora, a sponzori su im veliki trgovački lanci koji su nametnuli tu priču da njihova reklama bude jača od pjesme. Jer ako je pjesma jako prepoznatljiva i rado slušana, ljudi zanemaruju reklamu i žele je što prije izbaciti. Oni su u psihološkom smislu napravili preokret, a narod k'o narod. Što mu daš-daš.

► **Je li u sličnoj situaciji i klasična glazbe?**

U klasičnoj glazbi se ne radi dovoljno na promociji. Mi smo prihvatili stanje i mirimo se s time. Pokušavam studente animirati da ne budu takvi nego promoteri nekih novih vjetrova i osvježenja u tom smislu. Koliko ću uspjeti i koliko će oni htjeti, to je sada upitno.

► **Idejni ste tvorac Međunarodnog festivala tambure koji je ove godine održan u Subotici, a naredne će biti u Požegi. Kako vidite danas ovaj Festival, u kom pravcu ide i jeste li zadovoljni time?**

Mogu reći da sam i više nego zadovoljan. Prije svega sam presretan, jer se to lijepo razvija i kvaliteta se podiže iz godine u godinu, te se i sam divim kako to napreduje. Tambura je u umjetničkom smislu jedan vrlo mladi instrument, ako ne i najmlađi. Ali mogu reći da se počevši od osnovne i srednje škole, pa sada i do akademije u Osijeku i Zagrebu, gdje i sam predajem, takav nivo sviranja

podigao da je to fascinantno. Sve ono što se u početku postavilo sada se samo unaprjeđuje. Samo natjecanje je pokazalo da se tambura razvila u jedan respektivan instrument u porodici klasičnih instrumenata. U današnje vrijeme zaista se na tamburi sviraju svi stilovi glazbe, i to na visokoj razini.

► **Bili ste dugogodišnji ravnatelj Glazbene škole Požega i tako ste i započeli suradnju s HGU-om Festival bunjevački pisama iz Subotice. Ta suradnja je i danas prisutna. Kako je ocjenjujete i koliko je bitan**

ovakav vid prekogranične suradnje za tamburu kao instrument?

Mislim da je vrlo bitan. Općenito, mislim da ta suradnja susjednih država treba biti podignuta i u drugim segmentima na višu razinu. A što se tiče ove suradnje mislim da je urodila i jednim profesionalnim odnosom prema poslu, ali i prijateljstvu između Glazbene škole i Udruge i Glazbene škole Subotice. Što pozdravljam. Sada sam na potpuno drugom poslu. Punih 26 godina sam bio ravnatelj Glazbene škole, pa jako dobro znam koje su poteškoće da bi se nešto dovelo do izvrsnosti. U današnje vrijeme

to ima puno ograničavajućih faktora, najviše je to novac, kojeg nikad nema dovoljno da bi se još neke stvari mogle kvalitetnije posložiti. To nadomješta entuzijazam u ljudima koji na svojim leđima puno toga iznose u organizacijskom smislu.

► **Godinama ste radili na promoviranju tambure kao instrumenta, taj rad prepoznali su i drugi. Uz brojne druge nagrade i priznanja u dosadašnjem radu, u prosincu ste dobili i nagradu za životno djelo, koju dodjeljuje Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga. Koliko Vam znači i kako gledate na novo priznanje?**

Tu nagradu dodjeljuje struka i uvijek je najteže dobiti priznanje od kolega. Eto, dugo godina sam radio i tambura je samo jedan segment koji sam popularizirao. Istina, ona se najviše ističe, ali sam popularizirao i druge segmente kada je u pitanju glazba. Kako u Hrvatskoj, tako i u srednjoeuropskim zemljama dosta sam bio prisutan na raznim događanjima, koncertima, natjecanjima, jer sam i tamo član žirija i vodio sam svoje učenike. Ta nagrada je izraz poštovanja za sve ono što sam dao za promociju glazbe i mladih ljudi općenito. Puno sam ulagao u to i nesebično sam pomagao, a i danas to radim. Nisam više na tom položaju da mogu u toj mjeri, ali i dalje nastojim pomoći. Kada vas struka na državnoj razini prizna, onda je to najveće priznanje za vaš rad.

► **Spomenutli ste druge instrumente. Zanimljivo je da ste se Vi zapravo školovali i završili za klarinet. Odakle je onda u igri tambura?**

Tamburu sam počeo svirati u ranoj dobi – s devet godina i ona je moj pratitelj, samo tada nisu postojale škole za tamburu, pa sam svoje sviračko znanje stjecao kod raznih vrsnih svirača tambure i pedagoga, ali ne u glazbenoj školi. I eto, uz ovo što sam završio instrumentalni studij klarineta i Glazbenu pedagogiju, sve skupa je urodilo takvim pomacima da, kada sam se nakon studija vratio u Požegu, odmah sam osnovao dječji tamburaški orkestar, pa kasnije i u okviru gimnazije, pa komorni sastav koji je izvodio instrumentalnu glazbu zvao se *Solisti*, i sam sam svirao i solistički i uz klavir. Normalno, vodio sam i nastavu klarineta i puhački orkestar, ali tambura je uvijek bila tu. Tako da sam dosta svestran bio i u mlađoj životnoj dobi.

► **Možemo li reći da je na neki način sve ono što je godinama ulagano u tamburu kao instrument okrunjeno otvorenjem akademije za tamburu. Je li time tambura napokon postala ravnopravni instrument?**

U razvojnog smislu to je najveći korak. Vi ne možete vrhunsku literaturu dobiti od kompozitora, a da je razina izvođenja skromna. Ovim što se otvorio studij tambure i na akademiji u Zagrebu dobila se mogućnost da ljudi mogu pisati vrlo zahtjevne skladbe koje mogu biti *al pari* skladbama koje se izvode na bilo kom drugom instrumentu. Mogu reći da se u ovih sedam godina, ko-

liko radim na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, dosta toga drastično promijenilo. Već imamo prve diplomirane studente koji rade s tamburom. Tako se mlađi kolega, koji mi je asistent i zaspolio u tamburaškom orekstru HRT-a, drugi asistent radi u osnovnoj i srednjoj Glazbenoj školi u Sisku. Oni imaju svoj profesionalni kvartet, *Zagrebački tamburaški kvartet* koji je prvi takve vrste u svijetu. Za njih pišu komornu glazbu i tako se pomalo puni taj prostor što se tiče literature koja je, kao i za svaki instrument koji je krenuo u ozbiljnije umjetničke vode, bio u nedostatku. Tako se i gitara razvijala, trombom, tuba... Najviše literature ima flauta, klavir i violina koji su prije 300 godina krenuli u nekakav probaj u umjetničim ostvarenjima.

► **Napisali ste plan i program rada na akademiji za svih pet godina. Možemo reći da ste postavili temelje na akademijama u Zagrebu i Osijeku. Koliko ste zadovoljni odzivom studenata i imate li osiguran stručni kadar, budući da je tambura tek kročila na akademiju?**

Mi u Zagrebu imamo dosta to kvalitetno riješeno. Kolega **Siniša Leopold** koji je bio 37 godina šef i dirigent tamburaškog orkestra HRT-a predaje komorni orkestar i orkestar, dok ja vodim solistički dio, budući da sam i završio instrumentalni studij. Sad imamo dva asistenta koji su bivši studenti, a koji su pokazali izvanredne rezultate i položili su audiciju za asistenta, tako da i oni već dio nastave odrađuju. Tako smo na neki način osigurali i dio nasljednika kad odemo u mirovinu. Bez toga zapravo nema kontinuiteta i nema kvalitete.

► **Imam dojam da je tambura u procvatu. Zainteresiranost djece i mladih za ovaj instrument je nekako u usponu, osobito u Hrvatskoj. Je li to točno?**

Istina, ali bih dodao više u kontinentalnoj Hrvatskoj. Imamo dosta glazbenih škola koje imaju tamburu kao predmet i u osnovnoj i srednjoj školi. Tako da je i konkurencija dobra. Mi, recimo, primamo po dva studenta godišnje, a prijavi se šest do osam kandidata. Što znači tri do četiri kandidata na jedno mjesto, što je dobar prosjek. Dakle, rekao bih više nego odlično.

► **Postoje li razlike u tehnici sviranja tambure, konkretno mislim na području Vojvodine, Slavonije i Hrvatske uopće?**

Svojevremeno su bili razdvojeni štimovi, ali je sada najčešće jedan štim. Kvartni štim je i sada i tada, ali su to varijante sustava. Što se tiče tehnike, ima barem pet različitih, bez obzira na štim. To je nešto o čemu bi se trebalo voditi računa, što se ne može postići preko noći, jer puno je ljudi ušlo u sustav edukacije mladih tamburaša, a da sami nisu obrazovani nego »priučeni tamburaši«. Oni jesu završili nešto u glazbi i svirali su tamburu usput, no nisu razriješili mnoge detalje koji su bitni za veći iskorak, te će tu trebati vremena. Rade se seminari, neki su već unaprijedili svoj rad, a neki su na istoj razini. Kad to kažem, mislim na šire područje, jer tambura nije prisutna samo u Srbiji, Vojvodini i Hrvatskoj nego i u Austriji, Mađarskoj, Njemačkoj, Makedoniji, Bugarskoj, Crnoj Gori, Sloveniji... A ne znam znate li da u Americi i Kanadi ima više tamburaša nego ukupno i u Srbiji i Hrvatskoj. Tam-

bura je prisutna i u Australiji, pa i u Južnoafričkoj Republici. E sad, trebat će vremena dok ne »pobijede« oni koji će davati najkvalitetnije rezultate u svom radu. Oni će u budućnosti biti uzor kojem će i drugi stremiti. Stoga su važna natjecanja, jer ljudi mogu vidjeti šire, i sami se na vlastite oči uvjeriti što je prednost, a što su mane. Što je potrebno popraviti i na čemu raditi.

► **Autor ste brojnih skladbi pisanih za tamburu kao solistički instrument i tamburaške orkestre, pa i zbirke etida za bisernicu i brač. Koliko je danas prisutna literatura za tamburu kada su u pitanju srednje škole i akademija?**

Kako sam radio prije 12 godina i u Osijeku, tamo sam već jedan dio programa napravio i osmislio. Kada sam prešao u Zagreb, imao sam jedan dobar dio programa. Ali mogu vam reći da sam puno u slobodno vrijeme radio i obrade i pozivao kolege da pomognu. Imamo zbirku od 24 skladbe od kolege kompozitora iz Zagreba. Sâm sam napisao desetak skladbi, a osobito me veseli što mlađe kolege u Osijeku također pišu. Tako smo počeli prikupljati i taj segment originalnih pisanih stvari. Jasno je da su tu prisutne brojne transkripcije, a tu upozoravam one koji pišu da uzimaju u obzir samo one stvari koje se mogu uvjerljivo donijeti na instrumentu, da ne bude nešto što je specifično za violinu ili flautu... Tako da treba oprezno pristupati tome. Ista je situacija i obrnuto, kada je nešto pisano za tamburu, a izvodi se na nekom drugom instrumentu. Morate jako dobro poznavati literaturu kada se rade transkripcije da ona bude u izvedbenom smislu na visokoj razini, te da je moguće odsvirati.

► **Koliko je bitno održati taj tradicijski segment kada je u pitanju tambura?**

U sklopu petogodišnjeg studija studenti imaju tradicijsku glazbu s kojom obrađuju prvo mikroregiju, potom se ide na šire i na kraju tradiciju iz cijelog svijeta. Zatim u okviru diplomskog ispita, kojeg u Zagrebu čine tri dijela, moraju napisati jednu svoju skladbu na tradicijske teme. Nagovaram ih da to bude iz kraja iz kojeg jesu, tako isto obogaćujemo literaturu i mogu reći da do sada imamo nekoliko vrlo uspješnih radova koje već i drugi sviraju. Premda su oni tvrdi tradicionalisti, u klasičnom smislu, prigovarali što sam to uvrstio u studij (tu mislim na violoniste i tako...), bio sam jasan, da bez toga nema studija. Tambura je vezana uz tradiciju i netko od tih ljudi će možda raditi u nekom folklornom društvu, netko voditi orkestar koji će više htjeti svirati takve stvari. U čemu je problem ako se to kvalitetno svira i drži se do određenih izvedbenih pravila koja daju dignitet umjetničkog izvođenja. Nema razloga da to ne bude. To je ono što tamburu čini specifičnom. Mi ih obrazujemo da oni budu kompletni umjetnici, te da »uđu« u sve stilove glazbe. Ima nekoliko studenata koji sviraju džez na tamburi. Eto, osim klasike i tradicije ima i toga. Oni će se kroz rad i život dodatno usmjeriti i specijalizirati, pa se možda u nekoj budućnosti otvori i mogućnost za doktorat. Bilo je već prijedloga, ali još nije sazrela situacija. Mada mislim da će i to doći, i to vrlo skoro. Ja ću već tada na žalost ili sreću biti u mirovini, ali zato mlađe podržavam da sve razvijaju dalje.

Projekti za razvoj turizma

»Cilj nam je predstaviti rutu bana Josipa Jelačića na način da Novi Sad bude dodatno prepoznat od strane hrvatskog tržišta kao destinacija na kojoj se nalazi kulturno-povijesno naslijeđe hrvatske zajednice«, kaže Milan Ćulić iz Centra za istraživanje i studije turizma

Nastavljajući niz tekstova u kojima razgovaramo s predstavnicima udruga i organizacija koje su dobile sredstva putem natječaja prekogranične suradnje hrvatskog Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, ovoga puta pratimo status provedbe udruge Hrvatske kulturne udruge *Antun Sorgg* iz Vajske (partner Općina Andrijaševci) te Centra za istraživanja i studije turizma (partner Kulturno-razvojni centar Općine Bilje).

Radi podsjećanja, za Hrvate u Srbiji izdvojeno je 530.000 eura, ali će naredne godine taj iznos, kako je najavljeno, biti povećan na dva milijuna eura.

jako smo uzbuđeni i čekamo završetak radova«, kaže Šimić. Prošlim projektom su završili i ured udruge koja se nalazi u okviru *Šokačke kuće*.

Šimić ističe koliko im je ovakav vid potpore matične domovine bitan, jer bez dodijeljenih sredstava udruga ne bi mogla provesti kapitalne investicije poput ove. Planiraju u okviru svojeg djelovanja baviti se i turizmom te napravljene ljetnikovce staviti u funkciju izdavanja smještajnih kapaciteta za prenočište kako bi udruga osigurala neki vid samoodrživosti.

»Vukovarsko-srijemska županija nam je omogućila kupovinu placa pored naše *Šokačke kuće*, stoga planiramo

Završetak dva ljetnikovca u Vajskoj

HKU *Antun Sorgg* je sa svojim partnerom dobila sredstva za projekt »Revitalizacija Šokačke kuće Vajska i poboljšanje javne turističke infrastrukture u Općini Andrijaševci – faza II«. Razgovarajući s **Mladenom Šimićem**, predsjednikom udruge, imali smo uvid u trenutačni napredak u provedbi samoga projekta. Budući da je projekt nastavak prošlogodišnje suradnje između dviju organizacija, Šimić ističe zadovoljstvo što se pokazalo kako su našli stabilnog i pouzdanog partnera u Općini Andrijaševci. *Sorgg* je dobio 14.000 eura za završetak dva ljetnikovca koja su inicijalno podignuta zahvaljujući prošlom projektu.

»Trenutačno se stavlja izolacija, uvedena je struja, okrečeni su zidovi, stavljena je lamperija na opšave, a čekaju se još prozori i vrata. U provedbi prošlog projekta smo započeli radove na ljetnoj kuhinji. Postavili smo nastrešnicu, betonirali smo pod, a ovoga momenta nam majstori rade na zidanju pečenjare i krušne peći. Bit će postavljena sudopera, radni stol i novi šporet na drva. Sve se radi u starinskom stilu,

proširiti cijelu priču oko udruge. Planova ima za još mnogo natječaja, raditi na *Šokačkoj kući* nije lak, a ni jeftin posao. Želimo staviti nove šalukatre, popločati dvorište na starinski način, ima mnogo ideja, ali ne i dovoljno sredstava kojima bi te ideje pretvorili u djelo», navodi Šimić.

Istakao je on i potporu Hrvatskog nacionalnog vijeća, jer bez krovne institucije ovakve projekte ne bi bilo moguće ostvariti.

Ban Jelačić – turistička poveznica

»Stvaranje uvjeta za valorizaciju spomen doma bana Josipa Jelačića«, projekt je Centra za istraživanje i studije turizma iz Novog Sada i Kulturno-razvojnog centra Općine Bilje. Ukupna dodijeljena sredstva su 24.000 eura, dio koji pripada Centru je 17.600.

Krajem rujna i tijekom listopada održat će se set obuka i edukacija na kojima će se, kako navodi Čulić, definirati nekoliko ključnih ulaznih elemenata vrijednosti na osnovu kojih ovaj brend treba biti vizualiziran i sutra dobiti svoj set boja, slogan, nešto pomoću čega će biti prepoznatljiv kao turistička ruta.

»Kolega **Darko Polić** nam je preporučio jednog od poznatijih gastronomi na teritoriju zapadnog Balkana kojem će zadatak biti stvaranje jedinstvenih recepata koji se vezuju za period postojanja bana Jelačića. Hoćemo napraviti poveznicu kao što se u Zagrebu štrukle, koje su nadaleko poznate, vezuju se za brend **Josipa Broza Tita** i predstavljaju jedan regionalni specijalitet. Tako i mi hoćemo to nešto što je gastronomski jedinstveno, prosto da utkamo u prijedlog rute. Finale našega rada će svakako biti završni događaj gdje

Milan Čulić iz Centra kaže kako su napravili set konzultativnih sastanaka i imaju svakodnevnu komunikaciju s Fondacijom bana Josipa Jelačića. U cijeli projekt su uključili profesoricu **Romanu Lekić** iz Hrvatske, eksperticu za kreiranje turističkih ruta te jednu od najvećih znalaca lika i djela bana Josipa Jelačića u Hrvatskoj.

Čulić smatra da su lijepo posloženi potrebni ulazni elementi za kvalitetno provođenje planiranih turističkih kampanja na društvenim mrežama.

»Kampanja podrazumijeva priče koje se odnose na lik i djelo bana **Jelačića**, koje trebaju biti ispraćene fotografijama i video zapisima koje smo pripremili. Odnose se na Petrovaradin kao destinaciju, na cijelu mikrolokaciju koja treba postati jedan od ključnih elemenata kulturne rute koja će se kroz ovaj projekt predložiti«, kaže Čulić.

ćemo okupiti razne turističke organizacije. Cilj nam je predstaviti rutu bana Josipa Jelačića na način da Novi Sad bude dodatno prepoznat od strane hrvatskog tržišta kao destinacija na kojoj se nalazi kulturno-povijesno naslijeđe hrvatske zajednice. Izuzetno nam je drago što smo dobili povjerenje provesti naše zamisli. Želimo stvoriti dvodnevnu ili trodnevnu rutu koja će biti usmjerena prema tržištu Hrvatske. Planiramo potpisati memorandum između organizacija iz dvaju država koje će fizički provoditi taj program dovođenja turista i tako utjecati na unaprjeđenje konkurentnosti turizma i dobrosusjedskih odnosa, što turizam treba i predstavljati«, ističe Čulić.

I. U.

Projekt »Dunavska konfederacija«

Nedavno je predsjednik naše Republike zajedno s delegacijom republičke Vlade boravio u dvodnevnom posjetu susjednoj Mađarskoj (19.-20. kolovoza). Prvog dana u društvu predsjednice Mađarske i premijera te države prisustvovali su otvaranju Svjetskog prvenstva u atletici. Sljedećeg dana bio je najveći praznik susjeda: Dan državnosti ili dan svetog Stjepana (Szent István). Naš predsjednik, predsjednica Mađarske i premijer mađarske Vlade zajedno su proslavljali, bolje rečeno prisustvovali službenoj proslavi, a nakon toga zajedno su pogledali veliki budimpeštanski tradicionalni vatromet koji

 Brza željeznica, i tu treba zajednička kontrola

se održava toga dana. Naravno, delegacija naše Republike nije boravila u susjedstvu da proslavlja nego su obavljani dogovori u svezi zajedničkih problema, npr. problemi s migrantima, velike gužve na drmskim graničnim prijelazima, gradnja brze željeznice itd.

Želim čitatelje malo bolje upoznati s ovim velikim praznikom trenutno najprijateljskijeg susjeda Srbije. Današnja službena verzija ovih davnih događanja je da je ugarski knez (fejedelem, kasnije proglašen svetim) **István** na ovaj dan prije 1023. godine (oko 1000 g. nove ere) krunisan »svetom krunom« za prvog kralja Ugarske i tako svoje kraljevstvo uveo u krug zapadnih katoličkih država. Zapravo, oko ovih godina krunisani su prvi kraljevi Češke i Poljske, tako da su ove tri države najstarije u Europi koje se prostiru na istom mjestu. Ove činjenice trenutno često ističu premijer i ministar inozemnih poslova Mađarske »briselskoj birokraciji« EU-a, čiji rukovodioci često oštro kritiziraju Mađarsku i Poljsku jer ponekad ne izvršavaju odluke neke nepostojeće nazovimo »Vlade EU« koja pak raznim izgovorima vrši svojevrzne interne sankcije, npr. neisplaćivanjem pripadajućih novaca za obnovu zemlje od gubitaka prouzrokovane pandemijom covida. Naročito se kritizira Mađarska zbog njene politike prema (e)migrantima i izgradnje žičane ograde na njenoj granici, koja je ujedno i službena granica EU, tzv. shengenska. Neke grupacije u

EU parlamentu idu toliko daleko da žele onemogućiti Mađarsku, koja je na redu sljedeće godine, da predsjedava organizacijom EU, tvrdeći da je ona nesposobna za tako važnu funkciju! Znači, naš predsjednik države i susjedni premijer imali su pregršt tema za razgovor.

Prijateljstvo duže od tisuću godina!

Ozbiljni povjesničari smatraju da su se ugarska plemena s područja stepa trajno naselili u Karpatski bazen 897. godine, vjerojatno su se tada preselile familije iz vodećeg plemena (tadašnji vođa **Árpád**). Tada nije bilo sukoba s tu živućim (južnim) Slavenima, koji su bili podanici Bizantskog carstva. Ugare je u pomoć pozvao tadašnji bizantski car koji je ratovao s Bugarima (bugari etnički nisu slavenski narod, samo su preuzeli jezik). Sjedište panonskih Bugara tada je bio današnji Čongrad (čor-ni-grad). Ugari su potisnuli Bugare iz južnog Karpatskog bazena iza Dunava. Iz Bizanta (Konstantinopolisa) su krenuli prvi misionari da upoznaju novopristigle stanovnike s kršćanstvom. Misionari su koristili slavenski jezik u komunikaciji koju su Ugari razumjeli još od doba kada su na stepama živjeli zajedno (npr. krst = kereszt; pop = pap; oltar = oltár itd.). Istvánov otac knez **Géza** uvidio je da se njegov narod našao između tadašnje dvije sile: Bizanta i narastajuće njemačke države, zato se odlučio i na zapadnu orijentaciju pozivanjem njemačkih misionara i svećenika. Svog šestogodišnjeg sina **Vajka** je krstio u **Stepanos** (István). Nakon šizme (crkvenog raskola 1054.) Ugarska je održavala dobre odnose s Bizantom. Pomagali su Rašku kneževinu da se oslobodi bizantske vlasti i da se formira kraljevina **Nemanjića**.

Produbljivanje prijateljstva

Osobno smatram da današnji predsjednik Srbije i elita ove države ima slične dileme koje je imao knez Géza prije tisuću godina. Službeno, Srbija je pristupila pregovorima s EU u prijem za članstvo, koja pak od nas zahtijeva da Rusiji zbog agresije na Ukrajinu i mi odredimo sankcije, a čiji rezultat je energetska kriza u članicama EU. Zajedno s Mađarskom do današnjeg dana koristimo ruski plin, a gradimo i naftovod do susjeda. Zajednički problem su granični prijelazi. Interesantan je prijedlog za rješavanje: naše dvije države će zajednički tražiti više stotina tisuća eura od EU, da se objedini kontrola na granici, budući da je Mađarska u shengenskoj zoni. Slično se planira na tromedi s Rumunjskom. Meni pade na um ideja **Lajosa Kossutha** iz 1851. godine o »Dunavskoj konfederaciji«: ujedinjenje Mađara, južnih Slavena i Rumunja da bi se mogli obraniti od velikih sila. Možda su ovo prvi koraci ka tom cilju!

Poruka duhovnom ocu

Šovinizma i šovinista ima posvuda, ali praksa je pokazala da najbolji primjerci te opake bolesti uspijevaju u nacionalno heterogenim sredinama. Ne treba ići duboko u povijest niti daleko izvan svojih granica pa se uvjeriti u to: najgore epizode šovinstičkog orgazma događale su se između susjeda, bili oni Židovi, Armeni, Kurdi, Romi, Srbi, Hrvati, Bošnjaci ili Albanci. Naravno, razvoju šovinizma i uzgoju šovinista pogoduje klima oboljelog društva u kom se i s državnog vrha, i putem medija, i u crkvi, i u školi i na stadionu veliča sebe, a prokazuje, optužuje i ponižava onaj različit od tebe.

Živimo li mi u takvom društvu? Ako vam je do sada glava bila u pijesku (a zanima vas odgovor), uključite radio ili tv, kupite novine, pogledajte udžbenike, poslušajte o čemu pričaju susjedi... i zaključite sami. Ako ste i nakon toga uvjereni da većinu društva čine zdravi i normalni primjerci, moguće da ste u pravu. Ali, nije zгорега podsjetiti

se i stare istine da je u društvu od sto ljudi dovoljno dvije-tri budale, pa da nastane kaos.

Upravo takve bolesne budale protekloga vikenda svoj su šovinizam demonstrirale na mađarskim natpisima Szabadka, obojenim u mađarske nacionalne boje, na Paliću i kod bikovačke petlje. Ne podnose budale ni mađarski jezik ni mađarske boje, čime izravno šalju poruku da ne podnose ni svoje susjede Mađare, a vrlo je vjerojatno ni ostale različite od sebe koji ovdje žive. Uzalud, naravno, osude koje su promptno stigle i s vrha države i iz Gradske kuće – oni su svoj cilj postigli: rušenjem unijeli nemir kod većine normalnih građana.

U pozadini ovoga prostačkog čina krije se, naravno, i njegova suština, odnosno uzrok koji je doveo do ovakve posljedice. U gradu (i državi) u kojem grafiti i murali osuđenim ratnim zločincima svakodnevno budu oči pristojnom svijetu, u gradu u kom neprefarban na zidu stoji grafit »Smrt Ciganima«, u gradu u kom se takve i slične pojave toleriraju do ruba normalnosti, drugo teško da se moglo i očekivati. Novo u svemu je jedino način na koji se sve odvi(ja)lo, a koji je nedavno počeo s natpisima »Mi-

lica lažljivica« na subotičkim pločnicima: akt barbarizma poprimio je oblik koordinirane akcije bolesnih budala, o čemu podjednako svjedoče i srušeni natpisi na mađarskom jeziku, kao i grafiti na mađarskom »Bálint kis knini Nindza« (Bálint mali Knindža) na više lokacija u gradu.

Nakon šovinstičkog divljanja u noći između subote i nedjelje normalnom čovjeku ostaje jedino nada da će policija brzo i efikasno obaviti posao, odnosno identificirati i uhapsiti odgovorne za ovaj ogoljeni akt mržnje. Ali, čak i nakon toga (ako se eventualno dogodi) ostaje zebnja: što dalje? Hoće li bolesne budale koje treba ili hospitalizirati ili poslati u zatvor kada im imena osvanu u javnosti i kada nestane mrak nepoznatih počinitelja u kom se skrivaju – poput svojih kolega »navijača« *Dinama* – odjednom postati »naša djeca« iza kojih će – baš poput predsjednika i kompletne Vlade Hrvatske – stati i oni koji ih sada deklarativno osuđuju?

A nije da nema razloga za takva nagađanja. Ritetki pojedinci i organizacije i nedavno su – uoči nastupa u Novom Žedniku – i danas na Trgu slobode prozivali i lokalnu samoupravu i predsjednika Skupštine grada **Bálinta Pásztora** zbog nastupa **Mirka Pajčina**, poznatijeg kao **Baja Mali Knindža**. Dok Pásztor na sve ovo mudro šuti, gradonačelnik Subotice odgovara kako mu nije jasna ta »geneza i analiza« je li Baja Mali Knindža podoban ili ne da nastupi u okviru manifestacije *Zavičajni dani*, i to posebno ako se u obzir uzme da je riječ o jednom od najpopularnijih izvođača u Srbiji, »koji je napisao više od 240 pesama za sebe, ali i za druge izvođače«. Dok mlađi Pásztor (izgleda) nije upoznat s »genezom i analizom« Pajčinovog repertoara, Bakiću je to (izgleda) potpuno svejedno: bitno je da je Baja Mali Knindža »jedan od najpopularnijih izvođača u Srbiji«, pa zašto kao takav ne bi večeras nastupio i u središtu grada? Zaboravlja (izgleda) gradonačelnik jednu jednostavnu činjenicu: povijest (a i današnjica) je puna »najpopularnijih likova« kojih su se, nakon što su se neke okolnosti promijenile, prvi odriicali upravo oni koji su ih takvima učinili ili stajali u njihovu obranu. Problem je, međutim, u tome što taj dan treba i dočekati. I do tada živjeti s bolesnim budalama, a da ni ne znaš da su ti susjedi. Stoga je i strijelica predsjednika Saveza vojvođanskih Mađara **Istvána Pásztora** da je rušenje natpisa Szabadka poruka upućena njegovom prijatelju i koalicijskom partneru, predsjedniku Srbije **Aleksandru Vučiću** samo dijelom točna. Drugi dio poruka je predsjednikovom duhovnom ocu da i danas ne manjka onih koji mu se dive i koji su spremni nastaviti ono što je on prije više od trideset godina započeo.

Z. R.

POKRENI SVOJ BIZNIS

NUDIMO TI:

- Trening za razvoj preduzetničkih veština
- Novčana sredstva za pokretanje privatnog biznisa, socijalnih ili zelenih preduzeća
- Mentorstvo i tehničku podršku tokom razvoja biznis plana

POTPUNO BESPLATNO!
PRIJAVI SE DO 30.09.2023.

Pravo učešća imaju osobe mlađe od 30 godina iz Zrenjanina, Šida i Niša.

Opšti cilj regionalnog projekta *YourJob* jeste osnaživanje mladih i povećanje njihove konkurentnosti na tržištu rada.

YourJob Centar za mlade Caritasa Srem
Karađorđeva 79, Šid
+381 63 438 037
zurovski.sara@caritas-srem.rs

Zlatne žice Slavonije**HGU Festival bunjevački pisama u Požegi**

Tamburaški orkestar HGU Festival bunjevački pisama iz Subotice pod ravnanjem prof. **Mire Temunović** nastupio je u programu »Tambura nas spaja« održanom 3. rujna, u okviru završne večeri festivala *Zlatne žice Slavonije* u Požegi. Orkestar se predstavio 35-minutnim programom sastavljenim od skladbi klasične i tradicijske glazbe. Predstavljajući subotički Festival bunjevački pisama četiri festivalske pjesme izvele su vokalne solistice **Iva Molnar** i **Tamara Štricki**. U pojedinim skladbama kao instrumentalni solisti predstavili su se **Matija Ivković Ivandekić** (prim) i **Nikola Vujić** (basprim).

Prof. Mira Temunović kaže kako HGU-u veoma znači što su nastupili u sklopu najznačajnije tamburaške

manifestacije u Hrvatskoj. »Odazvali smo se na poziv umjetničkog direktora festivala **Saše Botičkog**, bila su to vrlo lijepa dva dana u Požegi, puni smo dojmova. Dosta poznatih osoba iz svijeta tamburaške glazbe došlo je pogledati naš koncert, a i reakcije publike su bile dobre«, kaže Temunović.

Osim Subotičana, u programu »Tambura nas spaja« nastupili su i orkestar TD-a **Ferdo Livadić** iz Samobora i vokalni sastav *Samoborke* te Panonski tamburaški orkestar iz Pečuha i solist **Jerry Grcevič**. Oni su nastupili na maloj pozornici na Trgu Svetog Trojstva, kao uvod u središnji program *Zlatnih žica Slavonije*.

D. B. P.

HKPD Matija Gubec Tavankut**Nastup i ljetovanje u Herceg Novom**

Kao i prije dvije godine, folklorasi HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta sudjelovali su na međunarodnom folklornom festivalu *S pjesmom i igrom kroz Herceg Novi*, skupa s brojnim ansamblima iz različitih zemalja. Sudjelovanje na ovom festivalu Tavankučani su iskoristili i za kraće ljetovanje.

»Na put je išlo nas četrdeset članova, iz srednje i reprezentativne skupine. Predstavili smo se tradicionalno, s bunjevačkim plesovima i pjesmama. Kući smo se vratili puni dojmova, a u Herceg Novom uspostavili smo nove kontakte i poznanstva«, kaže voditelj Folklorne sekcije **Darko Prčić**.

Inače, 1. rujna započeo je upis novih članova u *Gupčevu* folkloru sekciju (dječju, srednju i reprezentativnu). Zainteresirani se mogu javiti u prostorije HKPD-a u Tavankutu (Marka Oreškovića 10) ili preko društvenih mreža.

D. B. P.

Tradicionalni skup Kukujevcana

Susret daleko od zavičaja

»U Kukujevece ne odlazim često, ali kada odem vidim da je to sada drugo mjesto i nije ono koje sam ostavila. Nas Kukujevcana u Osijeku i okolini ima priličan broj. Kada se sastanemo, imamo teme za razgovor. Uglavnom pričamo o tome gdje se tko nastanio, tko je živ, tko je umro...«, kaže Ana Franjković

Brojni Kukujevcani raseljeni diljem Hrvatske i svijeta, okupili su se 2. rujna u Čepinu na tradicionalnom susretu. Susret Kukujevcana organizirala je Zavičajna kulturna udruga *Kukujevc* na čelu s predsjednicom **Tatjanom Rigo**, koja je ponovno dobila podršku članova udruge i reizabrana na tu dužnost. Skup je počeo svetom misom u crkvi Presvetog Trojstva u Čepinu, za sve donatore koji su do sada darivali župnu crkvu Presvetog Trojstva u Kukujevcima, zavjetnu kapelu Gospi u polju, uređenje groblja, koju je predvodio šidski župnik preč. **Nikica Bošnjaković**.

»Sjećanja bole. Ali, unatoč svemu, stvorili ste nešto novo.

Neki duplo, neki trostruko, a neki mnogo više nego što je bilo u Kukujevcima. I to je Božji blagoslov. 'Valjaš slugo dobru i vjerni jer nisi lijen, nego si naučio stvarati'. Samo nebo i vječnost kriju odgovore na mnogo toga nama nejasnoga, ali je činjenica da je kukujevački vrijedni poljoprivredni duh ostao gdje god danas živite«, istaknuo je preč. Bošnjaković.

Odigrana je i tradicionalna nogometna utakmica veteranskog nogometnih klubova iz Kukujevaca i Gibarca. Utakmica je prošla u prijateljskom odmjeravanju snaga, a završila je prijateljskim rezultatom 2:2.

Druženje je potom nastavljeno u Hrvatskom domu u Čepinu gdje je organizirana večera i zabava. Bila je to ujedno i donatorska večer, jer mnogi Kukujevcani sudjeluju u prikupljanju sredstava za obnovu svoje župne crkve u Kukujevcima, gdje se trenutno završava prva faza obnove.

Korijenje koje vuče

U večeri punoj emocija, radosti i veselja zbog ponovnog susreta bila je i **Ana Franjković**, Kukujevkanka koja danas sa svojom obitelji živi u Osijeku.

»Rođena sam u Kukujevcima i već 31 godinu živim u Osijeku. Došli smo u Hrvatsku 1992. godine, kada i svi Kukujevcani. U Osijeku smo zamijenili kuću, počeli raditi i tu smo ostali. U Kukujevece ne odlazim često, ali kada odem vidim da je to sada drugo mjesto i nije ono koje sam ostavila. Nas Kukujevcana u Osijeku i okolini ima

priličan broj. Kada se sastanemo, imamo teme za razgovor. Uglavnom pričamo o tome gdje se tko nastanio, tko je živ, tko je umro... A ovi skupovi asociraju nas na to vrijeme, naročito nas starije. Dokle god živimo, živjet će i Kukujevcima u nama. Naša djeca su bila mala i oni su ovdje završili školovanje, zaposlili se i započeli novi život. Ali imaju želju otići u Kukujevce, vidjeti gdje smo živjeli i posjetiti grobove svojih predaka.»

»Na ovogodišnjem susretu su i ljudi koji su došli prvi put poslije 30 godina. Mnogo je zagrljaja i suza radosti i uvijek je lijepo vidjeti tu našu sreću. Kukujevcima, ma gdje živjeli, a ima nas svuda: u Osijeku, Budimcima, Podravskoj Slatini, Virovitici, Zagrebu, Sisku, Puli, Rijeci, svaki put dođu u velikom broju. Uvijek su raspoloženi dati i financijsku podršku za obnovu crkve. Zanimljivo je da mnogi od njih dovode svoju djecu, želeći ih upoznati sa svojim zavičajom i kulturom. Dokle god mi koji smo rođeni u Kukujevcima to organiziramo, trajat će, jer korijenje vuče. Bili smo mala brižna zajednica, živjeli smo jedni za druge, međusobno si pomagali i tako je ostalo i danas. Jedinostveni smo i složni u svojoj nakani i da obnovimo našu župnu crkvu«, kazala je Tatjana Rigo.

Jelena Dodig, tajnica udruge, podsjetila je okupljene što je udruga uradila u prethodnoj godini. Kako je istaknula, osim promicanja kulture i običaja, udruga je dosta toga uradila za radove na crkvi u Kukujevcima.

»Proteklih godina sudjelovali smo u obnovi kapelice Majke Božje u polju, radili na uređenju groblja na čemu je posebno zaslužan **Milan Cindrić** koji je zdušno organizirao krečenje, uređenje i prikupljanje sredstava za uređenje groblja. Uključivali smo se u nabavu liturgijskih predmeta kako bismo obogatili bogoslužje u Kukujevcima. Radili smo na prikupljanju humanitarne pomoći za liječenje mladog Kukujevčana **Maria Gajdašića**. Najveći 'zalogaj' je obnova naše crkve Presvetog Trojstva. Nastavljamo dalje s prikupljanjem sredstava. Osigurali smo potporu i od Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Želim nastaviti s ovom tradicijom okupljanja i drago mi je da ima mladih ljudi. Mi stariji smo emotivno vezani za selo, za naše uspomene i drago mi je da se to polako prenosi i na mlađe. Nadam se da će oni nastaviti i ustrajati u očuvanju svega onoga što smo stekli godinama.«

Svjetionik sjećanja

Preč. Bošnjaković zahvalio se predsjednici udruge što je organizirala donatorsku večer u svrhu završetka prve faze rekonstrukcije župne crkve u Kukujevcima.

»Za mojih 15 godina svećeništva u šidskoj općini bilo mi je nevjerovatno da 35.000 eura stoje na računu i da

dvije godine nismo mogli naći izvođača koji će strojnim žbukanjem uraditi toranj. Uz molitvu, uz podršku i razmišljanje, svih nas šta ćemo, pozvao sam Zavod za zaštitu kulture u Srijemskoj Mitrovici koji su nam predložili majstora. Ponude su išle do 160.000 eura, a on je pristao raditi žbukanje i molerske radove za 35.000 eura. Sada su postavljeni aluminijski prozori i šalukatre na tornju i uskoro počinje krečenje. Nije poanta u novcu. Poanta je u Bogu koji želi činiti ono što je nama nemoguće. On traži našu vjeru i našu molitvu. Vi ste tu, djeca su tu, trojedini Bog je tu i postoji nada da ćemo uspjeti nastaviti i drugu fazu radova na krovu crkve.»

Okupljenim Kukujevcima obratila se i projektantica i pokretačica radova **Nevenka Vidić** iz Šida, rođena Kukujevčanka.

»Svi mi Kukujevcima u toj crkvi smo kršteni. To me natjeralo na razmišljanje o tome da kada bi svatko od nas dao malo i kada bismo 15 godina davali po malo, uspjeli bismo obnoviti naš spomenik, naše sjećanje, naše postojanje, naše uspomene na sva rodna polja koja su nas hranila, na svu raskoš koju smo imali, na radosne ulice, škole i osmijehe. Jer to je naša obaveza. Toranj u Kukujevcima ima 12 armiranih betonskih stupova, šest betonskih ploča, novu krovnu kapu od bakarnog lima i sve to na 40 metara visine. Mislim da je početak dobar. Kukujevcima, vi ste živi, vrijedni, radni i čestiti. Zahvaljujem vam se na svemu što ste nam pomogli i nadam se da će nam Bog dati snage da ustrajemo da naš svjetionik sjećanja na naše krštenje i postojanje, obnovimo«, poručila je Vidić.

Osim velikog broja Kukujevčana, na susretu su bili predstavnici Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, predstavnici Zavičajne udruge *Gibarac* i gosti iz Šida i Kukujevaca. Susret Kukujevčana su financijski pomogli brojni donatori, gospodarstvenici iz Hrvatske uz svesrdnu pomoć Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

S. D.

Kotlić, drva, doping – i dobri suci

Na 10. Fišijadi u Belom Manastiru sudionici baranjskog i državnog natjecanja spremno otkrili vječne tajne dobre riblje čorbe ili paprikaša * Iako začuđeni pitanjima, organizatori kažu »zašto ne?« za sudjelovanje Dalmatinaca u kuhanju fiša, kao i uvođenju VAR tehnologije za suce

Mnoštvo je tekstova, a još više radio i(li) televizijskih priloga napisano i snimljeno na natjecanjima u kuhanju riblje čorbe ili paprikaša s osnovnim pitanjem sudionicima: u čemu je tajna njihova dobrog okusa? Svatko od njih je za ovo razmjerno jednostavno jelo navodio osnovne sastojke: ulje, luk, više vrsta ribe (svježe), rajčicu, mljevenu papriku (koja, naravno, mora biti vrhunske kvalitete), sol ili *vegetu*, rajčicu i još poneki sastojak koji vlasnik recepta čuva ljubomorno kao kvočka jaja. Tako je, naravno, bilo i u subotu, 2. rujna, na 10. *Fišijadi* koja je održana u Belom Manastiru. Već umorni od istih pitanja, sudionici su novinarima mantrali davno naučen tekst: voda, sol, riba, rajčica, ekstra paprika iz tog i tog kraja i poneki sastojak kojega ni ovoga puta nisu željeli podijeliti sa širim auditorijem, a koji im je na ranijim natjecanjima donosio nagrade.

Ekskluzivno za čitatelje *Hrvatske riječi* mi smo se potrudili saznati koji bi to tajni sastojci mogli biti, a koje natjecatelji redovno prešutkuju prilikom obraćanja javnosti. Kada smo u startu isključili mnoštvo njih, poput brašna, *gustina*, želatina, jaja, voća, groždica, pa čak i masti (iako nerado), nije nam, naizgled, ostalo puno materijala. Ali, to je i bio cilj: izbaciti sve uljeze iz tajnih recepata i usredotočiti se na traženje onih pravih.

Treninzi doma i u društvu

»Ja koristim ovaj moderni kotlić, a ne onaj starinski, bakreni. Iako je on vjerjatno bolji. Bitno je da u njega stane ribe koliko treba. Ovoga puta to će biti oko šest kila, a sve ostalo je standardno, kao što ste već i čuli«, kaže nam **Milan Mustač** iz Dobrovoljnog vatrogasnog društva Beli Manastir, koji je više puta trenirao uoči baranjskog natjecanja i to tako što je doma skuhao *fiš* (riblji paprikaš), kako kaže, »kad god mu je palo na pamet«.

Franjo Vašanda iz obližnje Šumarine kaže da se sa svojom ekipom *Baja* natječe na svakoj *Fišijadi* u Belom Manastiru, ali i diljem Baranje i Slavonije, gdje god se kuha *fiš*, što u prijevodu znači da treniraju svakoga tjedna s materijalom kojega sam na Dunavu upeca. Što se kotlića tiče, kaže da je bakreni daleko najbolji, ali ga je teško naći, pa se onda – po načelu »kad nema kiše, dobar je i led« – mnogi zadovoljavaju i onima od *rostfreia* ili pak emajliranim. Budući da su mnogi sudionici *fiš* kuhali na plin Vašanda kaže kako to nije »ono pravo«:

»Nisu plin i drva isto. Drvo je drvo. Evo ova crvena vrba: daje bolju temperaturu, bolju vatru, a i kad malo pepela uđe u kotlić, to je onda neusporedivo s ovim koji se kuha na plin. Ma, to i suci primijete.«

I **Damir Horvatić** iz Donjeg Tavankuta, kao član Dobrovoljnog vatrogasnog društva *Tavankut* – koje ima dugogodišnju suradnju sa svojim kolegama iz Belog Manastira – kaže da je od početka *Fišijade* njen aktivni sudionik. Kaže da se nikada nisu natjecali nego im je cilj da ono što skuhamo pojedemo, naravno dijeleći sa svojim prijateljima. Lani ih je, kaže, bilo čak šesnaest, a ove »samo« pet u ekipi. Možda nam upravo Horvatić otkriva najtajniji sastojak svakog *fiša*: sastojke koji su nam stalno pred očima, a nitko ih ne uvrštava u sastavni dio recepta:

»Doping? Uvijek! Fala Bogu da ga hasniramo, on je neizostavan. Svaka čast organizatorima što nas ne kontroli-

šu. Al ja imam svoj 'dopingometar', jel ako pritiraš, pritiraš i s paprikom i sa soli... a ni ne ostiš.»

Slobodan Ribić iz Osijeka, sa svojom ekipom *Aruna*, ne samo da koristi doping (»sve od voća«, kako kaže) nego je za bolji štih u i oko kotlića bio okružen i »svircima«. Iako, kao i o ljepoti i nogometu, svi imaju i svoje viđenje sudaca, Ribić je ostao maksimalno objektivan kada je riječ o tomu:

»Od sudaca, naravno, očekujem da budu korektni i da izaberu nas za pobjednike.«

Sa svih strana, pa i odavdje

Sumirajući sve do sada rečeno, **Mate Perković** iz Turističke zajednice Baranje razgovor počinje s »osobnom iskaznicom« manifestacije. Kako kaže, u subotu je nastupilo 190 sudionika na baranjskom natjecanju u kuhanju *fiša* i još njih 24 na državnom, kao završnoj manifestaciji Prvenstva Hrvatske u ovoj gastronomsko-sportskoj kategoriji. To znači da su se na državno prvenstvo plasirali pobjednici iz svih pet slavonsko-baranjskih županija, te pobjednici na ranije održanim lokalnim *fišijadama*. Kako veli, lako je (bilo) prepoznati tko je natjecatelj, a tko kuha za društvo: oni koji kuhaju na drva, natječu se, a oni s plinom čine to za svoju dušu.

Iako je iz branše kojoj su gosti s raznih strana primarni cilj, sugovornik se malo trgnuo na upit zašto nema, recimo, Dalmatinaca na *Fišijadi*?

»Dalmatinci koji prave *fiš*? Zanimljiva ideja. Mogao bih i ja, recimo, napraviti brudet, ali hoću li ga napraviti kao Dalmatinac, nisam baš siguran. Ipak, radije bih se opredijelio za internacionalizaciju *Fišijade*, pa da nam dođu

natjecatelji iz Baje, Segedina, Monoštora ili Novog Sada«, kaže Perković.

Što se ostalih »tajnih sastojaka« tiče, stvari stoje ovako: budući da *Fišijada* ne potpada pod Olimpijski odbor, doping ne samo da je dopušten nego je i poželjan, a suci su, kako kaže, pravi profesionalci i odbijaju sva mita i korupciju (jer ih, kao zemlju članicu Europske unije, prati Europska komisija). I pored toga, kako bi se navedene makinacije svele na nultu mogućnost, sugovornik otkriva još jednu buduću novinu koja će znatno unaprijediti natjecanje na *Fišijadi*:

»Za sada još nismo uveli VAR tehnologiju, ali nam je sljedeće godine u planu i to uvući kroz neki europski projekt.«

Ia za kraj, ajde da budemo i malo ozbiljni. Mate Perković kaže da *Fišijada* sa svojih tri do pet tisuća sudionika i posjetitelja u značajnoj mjeri služi za promidžbu baranjskog turizma. Kako ovo ne bi bilo samo fraza, on ju potkrepljuje činjenicama.

»Ovu manifestaciju dijelom financira Grad Beli Manastir, dio je prijavljen Turističkoj zajednici Hrvatske kao projekt, a dio se dobije od same kotizacije. Ali, mnogo značajnije od toga je da je u posljednjih devet godina u Baranji povećan broj noćenja za oko 200 posto, što znači da sada godišnje imamo oko 50.000 noćenja. Zatim, sve manifestacije koje se u Baranji rade vezane su uz eno ili gastro ponudu, a to ujedno znači i razvoj naše poljoprivrede i obrta«, kaže Perković, zaključujući kako im najveći broj gostiju, osim iz Hrvatske (49 posto), dolazi iz Mađarske, puno je i iz SAD-a, Njemačke i Austrije, a, kako veli, »polako pristižu« i gosti iz Vojvodine i Srbije.

Zlatko Romić

Naši gospodarstvenici (CLIX.)

Tri desetljeća uspješnog poslovanja Građevinara

»Svi majstori koji su malo kvalitetniji su preko 50 godina, što znači da ako se ne pojave mladi ljudi koji će htjeti raditi ovaj posao, za 20 godina u građevini realno neće imati tko raditi«, smatra Bašić

Branko Bašić iz Subotice suvlasnik je građevinske firme *Građevinar d. o. o.* koja uspješno posluje punih 30 godina. Iza sebe ima veliki broj izgrađenih i adaptiranih stambenih objekata i zgrada, 70-ak uposlenika, a ono čime se naročito ponosi je nepromijenjen žiro račun firme još od osnutka.

»Da jedna ovakva građevinska firma nikada nije bila u blokadi, smatram velikim uspjehom mojih radnika i mene. Građevinske firme se preko noći otvaraju i zatvaraju, a mi smo opstali sve ove godine i niti u jednom momentu nismo digli ruke. Žiro račun iz '93. je i dalje isti. Nikada nije bio u blokadi i time se ponosim«, kaže suvlasnik *Građevinara d. o. o.*

Prvi zid stoji i danas

Bašić je u svijet građevine ušao s kolicima u kojima je gurao malter kao dodatni posao nakon već odrađenog radnog dana.

»Svake subote je bila isplata. Budući da su majstori svakoga dana pili po litru i pol-dvije konjaka, kad dođe subota nisam puno novaca mogao odnijeti kući jer sam *potovo* (dodavao novac kada je usfalilo), iako nisam pio. Poslije nepune dvije godine sam predložio kolegi da kupimo miješalicu i kolica i da mi sami radimo. Tako je to počelo«, kaže Bašić prisjećajući se prvoga posla u gra-

đevini: »Zvali su nas da rušimo jedan zid. Bila je subota kad smo otišli, nova kolica, nova miješalica, sve se sjaji i mi rušimo. Kaže mi kolega: 'U redu je, mi ovo rušimo, al tko će to saizdati?' Rek'o, šuti da nas nitko ne čuje! To je bio početak, a taj zid i dan-danas stoji, nije pao«, kaže Bašić i ističe da ni sanjao nije kako će jednoga dana voditi firmu s toliko uposlenih.

»Imamo inženjera u firmi, zidare, tesare, kolegicu koja vodi papire, magacionera, vozača, kooperante s kojima surađujemo preko 10 godina, od električara, molera, bravara, keramičara, gipsara... Naizgled smo jedna ozbiljna firma i nismo niti svjesni toga«, kaže Bašić.

Firma *Građevinar* pruža širok spektar usluga iz područja građevinarstva, od adaptacije dotrajalih objekata do izgradnje po sustavu »ključ u ruke«. Prepoznati su i po tesarskim radovima na svim oblicima krovnih konstrukcija i terasa.

»Ključ u ruke« za 3-4 mjeseca

Iako je sada posao uhodan, prema riječima Bašića, kada se pogleda unazad, nije bilo lako sve to postići. Kaže kako je punih 10 godina uz posao noćnog čuvara radio u građevini, a da je u to vrijeme imao i stoku.

»Supruga **Marija** i ja nismo bili u zavidnoj materijalnoj situaciji. Dobili smo troje djece i morali smo dodatno za-

rađivati. Radio sam i tri posla sve do 2000. kada sam se razbolio te sam morao prekinuti direktno fizički rad. Spletom okolnosti sam postao ovo što jesam, na moju sreću«, kaže Bašić.

Kao najveću podršku sve ove godine poslovanja Bašić navodi upravo pokojnu suprugu: »Radom oboje smo došli do ovoga, podržavajući jedno drugo u svemu.«

Iako od troje djece nitko nije nastavio obiteljski posao, suvlasnik *Građevinara* kaže da mu i jeste žao, ali i nije.

»Ovaj posao je uvijek na granici između dobrog i lošeg. Teško je funkcionirati i ostati Čovjek u današnjem društvu. Danas se veliki dogovori prave. Nešto što vrijedi dinar obično se govori da je pet«, navodi Bašić.

Firmu *Građevinar* osnovao je 1993. **Stipan Koplivić**. Od 2009. ju je preuzeo Bašić da bi je nedavno prepisao kolegi **Zlatku Vujkoviću Bukvinu** koji je sada službeno vlasnik, a Bašić je suvlasnik jer je u mirovini.

Deset godina je firmi glavna djelatnost bila izgradnja stambenih zgrada do šest etaža, a od 2010. Bašić kaže da su se fokusirali na prizemne objekte i adaptaciju. Zahvaljujući brojnim kooperantima ističe da kuću »ključ u ruke« mogu uraditi za 3-4 mjeseca.

Trenutačno izvode radove na četiri stambena objekta koje grade iz temelja, tri su »ključ u ruke«, a jedan je siva faza. Također, grade i veliki stočni objekt u okolini Subotice i nekoliko adaptacija. Na mjesečnoj razini, kaže Bašić, imaju između osam i dvanaest gradilišta koje on i kolega Zlatko svakodnevno nadgledaju.

Adaptacija dotrajalih krovova i vlažnih kuća

Usprkos inflaciji i velikom poskupljenju građevinskog materijala, Bašić kaže kako intenzitet izgradnje u Subotici ne popušta još od 2000-ih kada je počela ekspanzi-

ja novih zgrada. *Građevinar* također ima pune ruke posla, iako ne radi više zgrade.

»Sada se više nego ranije grade veliki stambeni objekti, što radi naša firma, a dosta smo zauzeti i oko adaptacije kuća. Radimo pretežito sa srednjim staležom, a vapaj za adaptacijom kuća u Subotici je velik jer ima dosta vlažnih kuća i dotrajalih krovova, što sve mi također radimo«, kaže suvlasnik *Građevinara*.

Kada se razgovara o građevini, neizbježna tema postala je nedostatak radne snage, a Bašić samo potvrđuje ove činjenice. Navodi kako bi firma mogla raditi i u većem opsegu kada bi imali koga još uposliti. Nezgodno je u ovome poslu, ističe on, i što kome god rade »svi žele sad i da je jučer gotovo, što je interesantno«.

»U Subotici nema mlade radne snage. Nema mladih majstora, stručnjaka i fizičkih radnika u građevini. Svi majstori koji su malo kvalitetniji su preko 50 godina, što znači da ako se ne pojave mladi ljudi koji će htjeti raditi ovaj posao, za 20 godina u građevini realno neće imati tko raditi. Mladi danas radije uzmu telefon i rade poslove gdje dolaze lakše do novca nego li da 8, 10 ili 12 sati svakodnevno provode na ulici i na gradilištu gdje treba raditi i znojiti se. Mi smo nekada trčali k poslu, a danas se maltene od njega bježi«, primjećuje Bašić.

Unatoč manjku radnika u gradu, Bašić kaže kako je zadovoljan koliko iskusnih majstora ima oko sebe. »Mi smo uhodana ekipa jer smo uspjeli sačuvati kostur firme sve ove godine. Imamo radnike koji su s nama i po 30, 27, 25 godina, a s kooperantima surađujemo preko 10 godina«, navodi Bašić i dodaje kako je ozračje u firmi dobro, jer su navikli da se šale i rade u što nam nije bilo teško povjerovati nakon razgovora s osnivačem i suvlasnikom *Građevinara* d. o. o.

J. D. B.

Sastali se alasi i bečari

Monoštor – KUDH *Bodrog* iz *Monoštora* organizira sutra (subota, 9. rujna) tradicionalnu manifestaciju *Sastali se alasi i bečari* u Monošturu. Prvi dio programa – kuhanje bit će u dvorištu *Kuće naše župe*, s početkom u 18

sati. Nakon toga, konzumiranje paprikaša i druženje se nastavljaju u Domu kulture. Manifestacija je posvećena očuvanju tradicijskog načina kuhanja ribljeg paprikaša koji je specifičan za prostor Gornjeg Podunavlja. Sastavni dio manifestacije je i populariziranje bečarca kao originalnog šokačkog glazbenog izričaja.

Upis novih članova u HKC Bunjevačko kolo

SUBOTICA – Folklorni odjel HKC-a *Bunjevačko kolo* iz *Subotice* vrši upis novih članova. Zainteresirana djeca od 6 godina pa naviše mogu se javiti svakoga radnog dana (od 18 do 21 sat) u prostorijama *Bunjevačkog kola* u Subotici (Preradovićeve 4).

Likovna kolonija na Tekijama

PETROVARADIN – Udruga HKC – Novi Sad organizira likovnu koloniju *Tekije 2023.* koja će biti održana za vikend, 9. i 10. rujna, u marijanskom svetištu Tekije (Karlovački drum 44). Ovo je treći saziv te kolonije, a najavljeno je 17 sudionika. Otvorenje kolonije zakazano je za sutra (subota, 9. rujna) u 10 sati.

Promocija knjige pjesama Franje Ivankovića

SUBOTICA – Predstavljanje knjige sabranih pjesama **Franje Ivankovića** *Imati i dati* bit će održano u srijedu, 13. rujna, u dvorištu župe sv. Jurja u Subotici. Početak je u 18 sati. U pitanju je književni prviijenac ovoga autora,

a povod za objavu knjige bio je pjesnikov 85. rođendan. Knjigu je objavila Hrvatska čitaonica Subotica u sunkladu s obitelji Ivanković.

Predavanje o leksikonima u Baji

BAJA – Predavanje naslovljeno »Hrvatska riječ«, a posvećeno leksikografskim projektima Hrvata u Srbiji i Mađarskoj, bit će održano u srijedu, 13. rujna, u Kulturnom centru bačkih Hrvata u Baji (Táncsics M. u. 15). Ovom prigodom bit će predstavljen XVI. svezak *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* (Malj – Mu) a bit će riječi i o projektu leksikona Hrvata u Mađarskoj. Sudjeluju: glavni urednik *Leksikona podunavskih Hrvata* **Slaven Bačić** i ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj **Stjepan Blažetin**. Početak je u 17 sati.

Obavijest o promjeni cijene za toplinsku energiju

Obavještavaju se kupci toplinske energije da je Nadzorni odbor JKP *Subotička toplana* donio Odluku o cijenama za toplinsku energiju dana 4. 8. 2023. godine, na koju je Gradsko vijeće grada Subotice dalo suglasnost 30. 8. 2023. godine.

Nova cijena za tarifnu grupu »STAMBENI PROSTOR« za tarifni element »ENERGIJA« iznosi 6,67 RSD/kWh, dok nova cijena za tarifni element »POVRŠINA« iznosi 35,90 RSD/m².

Nova cijena za tarifnu grupu »POSLOVNI PROSTOR« za tarifni element »ENERGIJA« iznosi 8,34 RSD/kWh, dok nova cijena za tarifni element »INSTALIRANA SNAGA« iznosi 324,14 RSD/kW.

Na sve cijene se obračunava PDV od 10%.

Nove cijene toplinske energije će se primjenjivati počevši od 1. 10. 2023. godine.

O sporazumu Cvetković-Maček, Neven protiv Bačvanina

2. rujna 1939. – *Subotičke novine* pišu o sporazumu Cvetković-Maček od 24. kolovoza 1939. kojim su uređeni odnosi između Srba i Hrvata i osnovana Banovina Hrvatska. Bački Hrvati (Bunjevci i Šokci) nisu obuhvaćeni spo-

razumom, ali sporazum svakako nije konačan. List zbog toga piše: »Stoga skrećemo pažnju svim Bunjevcima i Šokcima, da s najvećom mirnoćom i pouzdanjem očekuju i prate razvoj događaja. Nemojte se dati zavoditi različitim političkim računđijama, koji bi se najviše radovali, da do sporazuma uopće nije došlo, jer su uvijek u mutnom lovili. Budimo spremni, da se u datom času opet spremno i odlučno izjasnimo što smo i što želimo, pa onda što da Bog. Daj Bože da već i našem narodu svanu ljepši i sretniji dani, u kojima će moći da razvije sve svoje naravne životne vrline i da stvori sretnu i veliku budućnost«.

3. rujna 1943. – *Naše novine* pišu o boravku ministra unutarnjih djela Mađarske **Ferenca Keresztosa Fischera** u Somboru. Ministar je došao u Sombor u utorak (31. kolovoza) predvečer u pratnji velikog župana Sombora **Leona Deáka**. Ministra su pozdravili i članovi bunjevačke deputacije sastavljene od članova *Bunjevačkog kola*.

4. rujna 1921. – *Neven* prosvjeduje protiv pisanja radikalnog lista *Bačvanin*, koji samo Bunjevce pristaše Narodne radikalne stranke naziva pravim Bunjevcima, dok druge osuđuje i napada. »Ta vi, koji skoro u svakom članku i člančiću pored oni vaših gnušni napadaja završavate sa otvorenim huškanjem 'heroji utucite sad jednog – sad drugog vodju Bunjevaca, sad utucite čitave mase ovih nepokorni ljudi, koji neće nikako u radikalnoj demokratiji, a neće da priznađu, da su oni pokatoličeni Srbi!' Zato valja te nepokorne Bunjevce utući sve do jednoga, samo bač' Ivan, Staniša, Mičo Ročka i Mate Dulić pošto su to već prokušani radikali ostaju i dalje na čelu zemljodilsko-radikalne kasine u Mato Šljakovog mehani. Dajte vi slične duše, izmišljajte još veće gluposti, grдите i na-

padajte sve naše vodje i vi ćete sigurno pobrati zreli plod naše medjusobne ljubavi i koju ljubav vi toljagom nabijate u naše tvrde lubanje. Mi rušimo mir, ljubav i slogu, a vi nas stalno napadate na način gori od zulukaferskoga. To-liko cinizma i perfidije nije vidio svaki.«

6. rujna 1924. – *Hrvatske novine*, glasilo Vojvođanske pučke stranke, objašnjavaju da osnivanje Vojvođanske pučke stranke ne znači gašenje Bunjevačko-šokačke stranke. »Vojvođanska pučka stranka je osnovana, ali Bunjevačka šokačka stranka se nije u nju pretopila... Vojvođanska pučka stranka je kćerka Bunjevačke šokačke stranke, a to je dvoje, a ne jedno«, piše list.

8. rujna 1922. – *Neven* donosi crtice iz prošlosti Bunjevaca Hrvata. »Premda su Bunjevci bili u ogromnoj većini u Subotici, ipak su Mađari u zadnje doba njihove vladavine

sistematично odstranjivali bunjevačke sinove iz odličnijih mjesta gradske uprave. Tako su zapovijedali Mađari u bunjevačkoj Subotici, a Bunjevci su postali građani drugoga reda. U takvim prilikama dočekali su Bunjevce ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca.«

Filip Karan, likovni umjetnik iz Beograda

Od klasičnog do digitalnog

Ovog mladog umjetnika odlikuje to što, zahvaljujući svojem dosadašnjem školovanju, poznaje tajne stvaralaštva kako u klasičnim likovnim tehnikama (crtež, grafika) tako i u domeni digitalne umjetnosti

dana možda vide u nekom 'blockbusteru' ili nekoj video igrici. Za sada je to samo osnovni smjer, nadam se da će dobiti i svoj master studij», priča Karan.

Dizajn karaktera (likova)

Karan je već angažiran kao dizajner karaktera za jedan inozemni studio na projektu crtanoga filma epske fantastike. O ovom projektu, kako kaže, ne smi-

je više govoriti zbog uvjeta tržišne konkurencije.

»Mislim da u ovom području ima prostora za svakojake umjetnike. Domaći umjetnici uveliko rade za inozemno tržište, recimo radili su freske koje se pojavljuju u nastavku poznatog filma *Dina*«, dodaje on.

Kao umjetniku, najviše mu se sviđaju fimovi **Denisa Villeneuvea** koji je režirao *Dinu* ili *Blade Runner 2049*.

»Otkako sam upisao koncept i karakter dizajn, drukčije gledam na filmove. Manje mi je bitna priča i gluma već navedeni dizajn: kako su likovi osmišljeni, po čemu će ih gledatelj zapamtiti, kako je umjetnik došao do tih rješenja...? Hollywood je velika mašinerija, snima se puno filmova godišnje. Ranije ove godine imali smo, po meni jako lijepe *Transformerse*. Imate filmove koji mogu jako vjerno prenijeti emocije glumca, a da je lik kompjutorski napravljen, poput recimo diva Tanosa u *Avengersima*. Također, *Avatar* iz prošle godine je film ispred svog vremena glede tehnologije, vrlo inspirativan«, kaže on.

Staro i novo

Ukoliko imate znanje u tradicionalnim medijima, ako ste ranije crtali olovkom, flomasterima, tušem, lakše ćete prijeći na ove nove, digitalne, navodi Karan.

»Dvije godine studiranja na Akademiji likovnih umjetnosti mi je u tom smislu puno značilo. I dalje volim raditi u tradicionalnim tehnikama, iako se umjetnost razvija i otišla je u nekom drugom smjeru. Ali ja ne bih volio da se, samo zato što imamo Photoshop ili programe za 3D modeliranje, zaborave stari majstori poput **Michelangela** ili

Jedan od sudionika ovogodišnje likovne kolonije *Ivan Gundić Čiso Dalmata*, koju organizira HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića, bio je i 24-godišnji **Filip Karan** iz Beograda. Ovog mladog autora, čiji je umjetnički pseudonim **Konfi**, odlikuje to što, zahvaljujući svojem dosadašnjem školovanju, poznaje tajne stvaralaštva kako u tradicionalnim, klasičnim likovnim medijima (crtež, grafika) tako i u domeni digitalne umjetnosti. Crtati voli od malena, a već u srednjoj usmjerava se za umjetnost te završava školu za strojarstvo i umjetničke zanate *Tehnoart*. Potom je upisao grafiku na Akademiji likovnih umjetnosti u Beogradu. Ipak, taj studij nakon dvije godine napušta, a trenutno je na trećoj, završnoj godini studija na smjeru koncept i karakter dizajna na Beogradskoj politehnici.

Akademija i politehnika

Kako kaže, već mu je srednja škola ponudila nastavu koja je podjednako podrazumijevala tzv. stare i nove medije. Iako nam računalo može s par klikova dati puno moćnih boja i efekata, po njegovim riječima, nije loše to znati uraditi i vlastitom rukom. Kako su ga, ipak, više zanimale vještine vezane uz digitalne alate napustio je Akademiju likovnih umjetnosti te upisuje Beogradsku politehniku.

»U vrijeme kada sam upisivao fakultet, smjer vezan za koncept i karakter dizajn još nije postojao. Program ovog smjera je jako kvalitetan, ovo je ozbiljno mjesto za mlade koji se žele baviti ovom, više komercijalnom umjetnošću, da svoj rad, recimo dizajn odijela nekog lika, jednoga

Da Vincija. Ili da muzeji postanu prazni zato što se djela mogu vidjeti online. Poanta umjetnosti je da postavlja pitanja na koje ćete vi dati odgovor. A što više pitanja jedno umjetničko djelo može postaviti i što više različitih odgovora može dobiti, time je to ono vrijednije. Riječ umjetnost i dalje na okupu drži i tradicionalno i digitalno, smatram da ta dva ne treba razdvajati«, pojašnjava Karan.

Uspješni karikaturist

Filip je u javnosti ipak najpoznatiji kao karikaturist. Izlagao je na domaćim i inozemnim izložbama karikature (Njemačka, Italija, Belgija, Rusija, Sjeverna Makedonija, Hrvatska, Ukrajina, Cipar, Indija, Portugal, Rumunjska, Maroko), a ujedno je i trostruki dobitnik nagrade *Zlatni Pjer* u kategoriji mladih karikaturista (2016., 2020. i 2022. godine).

 Karikatura nagrađena 2022. godine

»Dobiti *Pjera* je velika čast za mene. Može se reći da sam od 2016. do 2022. prošao svojevrsnu *Pjerovu* školu, ovo mi je dodatan poticaj za dalje sudjelovanje ne samo na *Pjeru* već i na drugim natjecanjima karikature. Karikatura je tu da nas jasno i glasno 'izgrdi', da ukazuje na naše mane, bez obzira na spol ili recimo nacionalnu pripadnost. Ima dosta festivala karikature, ali ona više nije popularna kao nekad. A mislim da karikatura zaslužuje više, jer istine nedostaje ovom svijetu u bilo kom aspektu života«, navodi naš sugovornik.

Od početka rujna Karan će biti angažiran i kao asistent na radionici stripa i karikature pri Dječjem kulturnom centru Beograd.

»I sâm sam, između ostalog, bio polaznik te radionice i ona mi je mnogo pružila. Evo sada se vraćam nazad kao asistent da pomognem novim generacijama, ali i da izrazim veliku zahvalnost Dječjem kulturnom centru«, kaže on.

U budućnosti bi, kaže, volio stvarati na oba polja: i u području tradicionalnih tehnika uz izlaganje u galerijama i u digitalnim medijima vezanim za filmsku i industriju video igara.

»Volio bih naći tu neku sredinu, da sebi priuštim i jedno i drugo«, kaže Filip.

Likovne radove Filipa Karana možete vidjeti na njegovom Instagram profilu: *theartofkonfi* te Behance platformi: www.behance.net/Konfi.

D. B. P.

Javni natječaj za izbor ravnatelja ZKVH-a

Na temelju članaka 35. i 36. Zakona o kulturi (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 13/2016, 30/2016 - ispr., 6/2020, 47/2021 i 78/2021), članka 41., stavak 1., a sukladno člancima 27. i 31., stavak 1. Statuta Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata 01-22/2019 od 12. travnja 2019. s izmjenama i dopunama broj: 01-24/2023 od 5. lipnja 2023. godine, Upravni odbor raspisuje

JAVNI NATJEČAJ

za izbor ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata na mandatno razdoblje u trajanju od 4 (četiri) godine.

Kandidati moraju ispunjavati sljedeće uvjete:

1. stečeno visoko obrazovanje na polju društveno-humanističkih znanosti, na studijama drugog stupnja (master akademske studije, master strukovne studije, specijalističke akademske studije), po propisu koji uređuje visoko obrazovanje počevši od 10. rujna 2005. godine, ili na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine po propisima koji su uređivali visoko obrazovanje do 10. rujna 2005. godine;

2. najmanje pet godina radnog iskustva u području kulture, umjetnosti i znanosti;

3. visoki stupanj znanja hrvatskog jezika;

4. da protiv kandidata nije pokrenut kazneni postupak za djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja, odnosno da nije pravomoćnom sudskom odlukom osuđen za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja.

Kandidati su uz prijavu obavezni priložiti:

– prijedlog programa rada i razvoja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za mandatno razdoblje

– diplomu o stečenom obrazovanju (ovjerena preslika)
– dokaz o radnom iskustvu (potvrda poslodavca iz koje je vidljivo radno iskustvo u struci ili ovjerena fotokopija radne knjižice)

– detaljan stručni životopis

– uvjerenje da se protiv kandidata ne vodi kazneni postupak (izdano od strane nadležnog suda – prema prebivalištu kandidata)

– uvjerenje da kandidat nije osuđivan pravomoćnom sudskom odlukom (izdano od nadležne Policijske uprave – prema prebivalištu kandidata)

– očitana osobna iskaznica ili preslika ako ne posjeduje čip.

Ispunjavanje uvjeta pod točkom 3. će se provjeravati tijekom razgovora s kandidatom.

Prijave sa životopisom na ovaj Javni natječaj podnose se Upravnom odboru Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata od dana objavljivanja u dnevnom listu *Danas*, tjedniku *Hrvatska riječ* i na internetskoj stranici Nacionalne službe za zapošljavanje, osobno ili poštom na adresu: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Ulica Laze Matužića broj 22, 24000 Subotica, u zatvorenoj omotnici, obvezno s naznakom »Javni natječaj za ravnatelja«.

Javni natječaj traje 15 dana od dana objavljivanja, odnosno do 25. rujna 2023. godine.

Nepravodobne i nepotpune prijave neće se razmatrati.

Predsjednik Upravnog odbora
Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata
Željko Šeremešić v. r.

Na temelju članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020, 52/2021 i 62/2023) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Sl. glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju poslovnog objekta P+1 na k. p. br. 10350 K. O. Donji grad u Subotici

(naručitelj projekta – Tivao Sub Properties d.o.o. Beograd)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 15. do 21. rujna 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 15. do 21. rujna 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Laura Márton Bence.

Sve primjedbe prispele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Obljetnica Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina

Sedam uspješnih godina

Hrvatska čitaonica *Fischer* iz Surčina proslavila je u nedjelju, 3. rujna, sedam godina rada. Bila je to prigoda da se predstave sekcije i članovi *Fischera*. Prvi puta u proslavi obljetnice udruge sudjelovali su i gosti iz Hrvatske.

Govoreći o radu udruge predsjednica **Katica Naglič** istaknula je projekt »Putevima predaka« u okviru kojeg su članovi udruge obišli krajeve u Hrvatskoj, prije svega u Lici, iz kojih potječu surčinske hrvatske obitelji. »Značajan je i susret *betlemaša*, stari običaj u Surčinu, gdje okupljamo sve žive *betlemaše*. Prošle godina imali smo 108 onih koji su tijekom godina sudjelovali u ovom našem običaju«, kazala je Naglič.

jama koje je *Fischer* organizirao ili na kojima je sudjelovao, nastupali smo u Hrvatskoj, snimala nas je i Hrvatska radiotelevizija«, kazao je voditelj tamburaškog orkestra **Miloš Prodanović**.

Predstavili su se i članovi literarne sekcije, a voditeljica **Irena Maja Obradović** istaknula je nekoliko objavljenih knjiga čiji su autori članovi članovi literarne sekcije.

Program je završen nastupom Tamburaškog sastava *Tvornica kulture* iz Tovarnika. Orkestar ima 40 članova, a u Surčinu je gostovao dio orkestra.

Proslavu su svojim prisustvom podržali predstavnici Veleposlanstva Republike Hrvatske, Grada Beograda, Općine Tovarnik, Općine Surčin, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, NIU *Hrvatska riječ*, Slovačke crkvene općine iz Boljevaca, udruge *Matiya Gubec* iz Rume, crkvenog odbora iz Starčeva i Opova, udruge vinara iz Surčina.

Program je održan najprije u porti crkve Presvetog Trojstva, a zatim je zbog kiše nastavljen u crkvi.

Z. V.

Ona je kazala kako je za *Fischer* značajna suradnja i povezivanje s udrugama iz Hrvatske, što je kroz nekoliko projekata i uspješno realizirano.

Voditeljica kreativne sekcije **Veronika Živanović** rekla je da je ova sekcija u proteklih godinu dana kao domaćin i kao gost imala 12 izložbi. »Uz izložbe starih ručnih radova organiziramo i radionice veza«, kazala je voditeljica sekcije i najavila za 23. rujna tradicionalnu izložbu »Iz ormara naših baka« koja se održava od 2018. godine, a 2021. prerasla je u širu manifestaciju *Jesenje prelo u Surčinu*.

Fischerovi tamburaši priredili su mali koncert i tako predstavili svoj rad. »Ovo je naša peta godina. Nastupali smo na manifestaci-

Unatoč malobrojnosti, ostanimo vjerni Crkvi

Dvanaesta obljetnica od proglašenja crkve Blažene Djevice Marije u Moroviću hodočasničkim mjestom Marije pomoćnice kršćana i duša u čistilištu proslavljena je 2. rujna svečanim euharistijskim slavljem koje je predvodio dekan, preč. **Nikica Bošnjaković** u zajedništvu s vlč. **Ivicom Živkovićem**, župnikom u Hrtkovcima.

Srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović** 2. rujna 2011. godine proglasio je crkvu u Moroviću svetim hodočasničkim mjestom Blažene Djevice Marije pomoćnice kršćana u obraćenju i duša u čistilištu. Na zalaganje za proglašenje ove drevne crkve iz XII. stoljeća župnika Bošnjakovića je potaknuo pokrajnji tirolski oltar s lijeve strane u crkvi. Oltar prikazuje duše iz čistilišta koje se hvataju za Marijine skute te mole Bogorodicu za izbavljenje iz čistilišnih muka. Tijekom proteklih 12 godina na hodočasničko mjesto dolaze brojni hodočasnici iz Hrvatske i župa u Srbiji, upućujući Mariji molitve za obraćenje i spas duša u čistilištu.

Na kraju misnoga slavlja župnik Bošnjaković poklonio je župniku Živkoviću obiteljsku hodočasničku kapelicu koju vjernici iz šidske općine već duže vrijeme odnose svojim kućama i okupljaju obitelj na zajedničku molitvu.

»Neka u Hrtkovcima budu veliki plodovi Majke Marije, svetoga Klementa i njihovih anđela čuvara. Posebno pozdravljam hodočasnike iz Hrtkovaca. Budite prvi koji ćete primiti hodočasničku kapelicu i tjedan dana se moliti sa svojom obitelji«, poručio je preč. Bošnjaković.

S. D.

Proštenje na Hrvatskom Majuru

Proštenje sv. Marka Križevčanina u salašarskom naselju Hrvatski Majur, koje se nalazi na teritoriju župe Presvetog Trojstva u Maloj Bosni, proslavljeno je 3. rujna svetom misom kod Gabrićevog križa, koju je predslavio župnik subotičke župe sv. Roka mons. **Andrija Anišić** u suslavlju s mjesnim župnikom vlč. **Draganom Muharemom**.

Prisjećajući se uspomena iz djetinjstva, budući da je na salašu na Hrvatskom Majuru rođen, mons. Anišić se u homiliji spomenuo brojnih molitava salašara, stanovnika ovoga kraja, pod Gabrićevim križem, koji se nalazi u njegovom središtu.

»Kada sam otišao u sjemenište, a kasnije u bogosloviju, maštao sam da ću jednog dana služiti misu na ovom mjestu. Tada, u vrijeme komunizma, to je bilo nezamislivo.

Hvala Bogu, došle su promjene, te sam najprije tadašnjemu biskupu **Ivanu Pénzesu** 1994. godine rekao kako bih volio da ovdje bude proštenje. Uputio me je na preč. **Antuna Gabrića**, koji je to objeručke prihvatio i odmah počeo raditi na tome da bismo napravili novi križ. S biskupom smo dogovorili da proštenje bude na prvu nedjelju nakon Bunaričkog proštenja. Tako smo počeli. Ovo je 29. proštenje i moje je srce puno, presretan sam«, rekao je Anišić.

Govoreći o životu **Marka Križevčanina**, pojasnio je najprije kako je došlo do toga da baš on bude izabran za patrona Hrvatskog Majura.

»Već druge godine kada smo ovdje imali proštenje, papa **Ivan Pavao II.** proglasio je u Slovačkoj svetim Marka Križevčanina, te sam predložio biskupu i župniku da tako učinimo, budući da ćemo proštenje imati prve nedjelje nakon Bunaričkog proštenja, a 7. rujna se slavi blagdan sv. Marka. On je sigurno naš veliki zaštitnik na nebu«.

U istoj prigodi Anišić je blagoslovio novopodignuti križ, budući da su prijašnja dva drvena uništena. Prvi križ na ovom mjestu podigao je **Ivan Gabrić** 1897. godine.

Članovi Udruge građana *Hrvatski Majur* i Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini pomogli su organizatorima proštenja, te su ove godine za sve sudionike na misi, među kojima je puno nekadašnjih stanovnika Hrvatskoga Majura i njihovih potomaka, te mnoštvo starijih osoba, osigurane stolice.

M. T.

Razrješenja i imenovanja u Srijemskoj biskupiji

Promatrajući pastoralne i druge potrebe u Srijemskoj biskupiji, te nakon savjetovanja, razgovora sa svećenicima i njihovog pristanka, od 1. rujna u Srijemskoj biskupiji nastupaju sljedeća razrješenja i imenovanja: mons. **Eduard Španović** razriješen je službe župnika župe sv. Dimitrija, đakona i mučenika u Srijemskoj Mitrovici, te službe duhovnika Kazneno-popravnog zavoda, a imenovan je župnikom župe Uzvišenja sv. Križa u Petrovaradinu II, te biskupijskim povjerenikom za restituciju i imovinska pitanja. Preč. **Ivan Rajković** razriješen je službe župnika župe Uzvišenja sv. Križa u Petrovaradinu II, te službe upravitelja Biskupijskog svetišta Gospe Snježne na Tekijama u Petrovaradinu, a imenovan je župnikom župe sv. Dimitrija, đakona i mučenika u Srijemskoj Mitrovici, te duhovnikom Kazneno-popravnog zavoda u Srijemskoj Mitrovici i biskupijskim povjerenikom za kulturu.

Preč. **Božidar Lusavec** razriješen je službe župnika župe sv. Terezije od Djeteta Isusa u Beški, župnog upravitelja župe sv. Ane u Maradiku i župe sv. Ivana Nepomuka u Putincima, te upravitelja Doma sv. Elizabeta u Maradiku. Sve ove dužnosti preuzeo je vlč. **Aleksandar Kovačević**.

Vlč. **Matej Perić** razriješen je službe pomoćnika upravitelja Biskupijskog svetišta Gospe Snježne na Tekijama u Petrovaradinu, te je imenovan za upravitelja, odnosno rektora ovog svetišta.

Mise na Bunariću

Biskupijsko svetište Gospe od suza je otvoreno tijekom cijele godine, a organizirane pobožnosti koje su još preostale su:

8. rujna (danas) – Mala Gospa u 8 sati je misa na mađarskom, a u 10 je na hrvatskom jeziku

12. rujna – Ime Marijino u 18.30 krunica, u 19 sati sveta misa

7. listopada – Kraljica svete Krunice u 9.30 krunica, a u 10 sveta misa.

Tada je ujedno završetak hodočašničke godine.

Pomoć za obnovu crkava

U nedjelju, 10. rujna, na teritoriju Subotičke biskupije prikuplja se novčana pomoć za obnovu crkava koje su oštećene tijekom olujnog nevremena u srpnju ove godine. U svakoj crkvi bit će za to predviđena škrabica u koju će vjernici moći staviti svoj doprinos.

Proštenje na Kalvariji

Na svetkovinu Žalosne Gospe 15. rujna u istoimenoj kapelici na Subotičkoj kalvariji slavi se proštenje. Misu na mađarskom jeziku, koja počinje u 16 sati predvodi o. **Tibor Szöllösi**, dok je klanjanje pred Presvetim od 17 do 17.25 na mađarskom jeziku. Od 17.30 do 17.55 je klanjanje pred Presvetim na hrvatskom jeziku, a nakon toga slijedi sveta misa (na hrvatskom jeziku) koju će predvoditi vlč. **Aleksandar Kovačević**. U slučaju kiše, sve se premiješta u crkvu Uskrsnuća Isusova.

U susret blagdanima

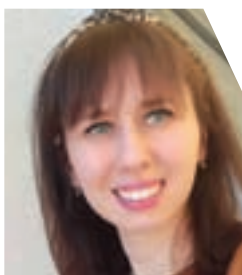
8. rujna – Rođenje Blažene Djevice Marije (Mala Gospa)

12. rujna – Ime Marijino

14. rujna – Uzvišenje sv. Križa

15. rujna – Gospa Žalosna

21. rujna – Matej apostol

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Ljubav je kršćansko poslanje

Isus nas uči da je ljubav najveća zapovijed od svih. U dvostrukoj zapovijedi ljubavi sažeti su Zakon i Proroci. Isus je ljubio Boga svoga Oca i ljude, Božja stvorenja. I od nas traži da ljubimo Boga, ali i drugog čovjeka kao sebe samoga. A ljubav se pokazuje djelima. Onaj koji ljubi čini sve na dobro drugoga. Da bismo to mogli, trebamo se čuvati grijeha, jer grijeh narušava naše odnose s bližnjim, često je usmjeren protiv drugog čovjeka i nanosi mu štetu i bol. Zato onaj koji ljubi izbjegava grijeh, jer grijeh očituje nedostatak ljubavi.

Zapovijedi ljubavi

Bog je Mojsiju na Sinaju dao deset zapovijedi ispisanih na dvije ploče. Na prvoj su bile tri koje upućuju čovjeka kakav treba biti prema Bogu, a na drugoj je bilo ostalih sedam koje upućuju čovjeka kakav treba biti prema drugom čovjeku. Te zapovijedi u stvari nisu naredbe nego pomažu čovjeku da otkrije kako Bogu i svome bližnjemu pokazati ljubav. One ništa ne zabranjuju nego podsjećaju čovjeka kako se ponašati da ne bi svoga bližnjega povrijedio. Zato je Isus ovih deset zapovijedi sažeo u dvije zapovijedi ljubavi. Nije on dao neke nove zapovijedi nego nas samo podsjetio što znači ljubiti Boga i svoga brata.

Po uzoru na svoga Učitelja, kršćanin se u svijetu upravo po ljubavi treba prepoznavati. On u svakom čovjeku treba vidjeti svoga brata i tako ga ljubiti. Pavao piše Rimljanima: »Nikomu ništa ne dugujete, osim da jedni druge ljubite. Jer tko drugoga ljubi, ispunio je Zakon. Uistinu: Ne čini preljuba! Ne ubij! Ne ukradi! Ne poželj! I ima li koja druga zapovijed, sažeta je u ovoj riječi: Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga. Ljubav bližnjemu zla ne čini. Punina dakle Zakona jest ljubav« (Rim 13,8-10). Ono što kršćanina treba voditi i pokretati na djelovanje jest ljubav.

Pavao ovdje stavlja naglasak na ljubav prema čovjeku, jer često iako mislimo da ljubimo bližnjega naša ljubav je sebična. Apostol podsjeća i na neke zapovijedi, jer kršenje njih ili onih navedenih, znači da nema ljubavi u našem djelovanju.

Ljubi se djelima

Čovjek obično ima krug ljudi koje ljubi, što im pokazuje i svojim djelima. S druge strane, postoje i oni u njegovom okruženju koje ne ljubi iz različitih razloga. A susreće se i s neznanjima, prema kojima nema nikakve emocije, jer ih ne poznaje. Životne okolnosti dovode ga u prilike da prekrši zapovijedi u odnosu na one koje ne voli ili koje ne poznaje. Tada počinjati grijeh, a nerijetko i njegova savjest ostane mirna, jer smatra da je osoba koju ne voli to zaslužila ili ga nije briga za onoga koga ne poznaje. To je velika opasnost za kršćanina. Kršćansko poslanje je ljubav, ljubav prema bližnjemu, prema neprijatelju, prema svakom čovjeku. To koliko smo spremni ljubiti pokazuje koliko smo dobri Kristovi učenici, koliko smo od njega naučili. Po našoj ljubavi i Bog ljubi drugog čovjeka, ljubeći širimo Božje kraljevstvo na zemlji i izvršavamo poslanje koje nam je povjerio Krist.

Priče o ljubavi su postale klišeji, otrcane fraze, pretjerano sladunjave, bez mnogo dodira sa stvarnošću. O njoj se danas puno priča, ali je teško možemo negdje prepoznati. Ljudi se osjećaju usamljeno, odbačeno, prepušteni sami sebi u svojim problemima, moćniji od njih ne prežu da ih povrijede činima u kojima ne da nema ljubavi nego izostaje i minimum suosjećanja. U takvom svijetu kršćanin treba biti pokretač promjena, makar u svojoj sredini. Treba mijenjati svijet, ne tako što će o ljubavi pričati nego što će ljubiti svakog čovjeka onako kako nas je Krist poučio.

Ivan Stipić Braco iz Đurđina

O kadgodašnjim bunarima

»Moralo se radit, al na bunar mi dica nismo smili ić zato što je to ipak bilo teško a i da ne bi slučajno upali iako je svaki bunar imo svoj rovaš. Bunar je uvijek bio u avliji, kad se kopo gledalo se izmed ekonomski zgrada di će bit najbolje, najbliže«, kaže Ivan Stipić Braco

Nekadašnji život na salašu bio je nezamisliv bez određenih pomoćnih prostorija (mala ili *litnja kuhinja*), mjesta za odlaganje hrane za stoku (čardak ili ambar), prostora za čuvanje *josaga* (*košara*, kokošinjac, *svinjak*). Budući da na salašima nije bilo vodovoda i struje, život na njemu nije bio moguć bez bunara. Osim što su bili izvor vode za piće, kuhanje te održavanje higijene, imali su i ulogu svojevrsnih hladnjaka. Svoja sjećanja o bunaru s nama je podijelio **Ivan Stipić Braco**, koji je rođen na jednom đurđinskom salašu gdje i danas živi i na kojem je danas u životu i bunar uz koji je odrastao.

Bunar s »jakom žilom«

Ivan Stipić Braco rođen je u Đurđinu na salašu napravljenom 1881. godine, na njemu je odrastao, a i danas živi, sada već 73 godine.

»Tu su rođeni i moj otac, i dida, pradida, otkad su došli Hrvati ovo imanje nije minjalo prizime, minjale su se samo generacije, al je uvijek osto u porodici. Tu sam sad sa suprugom **Amalijom**. Ovaj salaš je napravljen 1881. kad je tatin stric rođen. Onda je tatin otac, pošto mu se rodio prvi sin, napravio ovaj salaš, a stariji je bio malo dalje. A ekonomski dio avlije, košare i sve pomoćne zgrade su bili još stariji«, kaže on, dodajući da je bio sedmo dijete u obitelji i da se, što se tiče poslova, znao red.

»Sve se moralo ispoštivat, svako jutro kad ustaneš znaš šta se mora, koje su čije obaveze. Salašari su uvijek morali znat svoj poso, šta ko mož odradit, svaki je imo poso prilagođen svom uzrastu. Moja srića je bila da sam sedmi, bio je još jedan mlađi brat, tako da su stariji išli s tatom radit, a nas dvojica smo ostajali s mamom.«

Kao i svaki salaš, i njihov je imao bunar i to je jedino mjesto na koje djeca nisu smjela ići.

»Moralo se radit, al na bunar mi dica nismo smili ić zato što je to ipak bilo teško a i da ne bi slučajno upali iako je svaki bunar imo svoj rovaš. Bunar je uvijek bio u avliji, kad se kopo gledalo se izmed ekonomski zgrada di će bit najbolje, najbliže. Ne znam kad je iskopan, al bio je tu kad sam se rodio. Imo je, kako naši znaju kazat, jaku žilu,

tj. imo je puno dobre vode. Kad su komšije kuvala gra, u njevoj vodi se nije tio skuvat pa su dolazili na naš bunar rad vode jel se u njoj skuvo«, prisjeća se Ivan Stipić.

Dubina, sastavni dijelovi, namjena...

Što se tiče dubine bunara na đurđinskom salašu, Ivan Stipić kaže da je do vode bilo oko pet do šest metara, a znalo je biti pet metara vode u bunaru.

»Vodu smo vukli na đermi, a kad je '61.-'62. prokopan kanal Krivaja, voda je sašla za dva metra pa je tata moro produžiti lanac na đermi. Bilo je i bunara brez đermi, pa se voda uzimala tako da baciš kabo na štrangi, zagrabi se voda i povučesh ga napolje. Al tako je teže va-

dit vodu, pogotovo što je tribalo puno zbog josaga. Naše komšije su imale slabiju đermu pa je s druge strane na drvetu isto bila jedna štranga da bude lakše kad se vuče voda napolje. Bilo je i ko je imo čigu nad bunarom, tj. valjak na koji se namotava lanac. A bilo je i da je čiga na tri stupa i kroz tu čigu ide štranga s kablom. A tamo di je bila bliže voda, npr. u Tavankutu, Mirgešu, samo je kabo bio zavezan za štrangu i on bi se ubacio u vodu, a ima di se voda mogla dovatit i rukom pa se samo zgrabila. Svaki bunar je imo svoj rovaš visine oko meter, meter i po«, opisuje Ivan dijelove bunara nastavljajući priču o drugim njegovim namjenama:

»Osim za piće, voda iz bunara se koristila i za lađenje lubenica. Kad se ujutru oberu, pobacale bi se u bunar, iako smo imali podrum, al u njemu su se bolje oladile. Onda se posli uzme košar, potopi se i izvučeš je finu ladnu. Ladilo se u njemu i pivo, vino, a i kad se pripravilo puno mesa i ostalo ga još za dan-dva, metnilo bi se u lonac i spuštilo u bunar do iznad vode.«

Ne sjeća se slučajeva da je netko od ljudi ili djece upao u bunar, ali »josag bome jeste«.

»Jednom prilikom dolazimo kući posli nastave brat i ja s konjima iz sela. Kad smo stali na kapiju, oko bunara puno ljudi. Šta se desilo? Došle su krave pit vode i jedna je povijala junicu koja je tila priskočit rovaš. Pridnjicom je priskočila al zadnjicom je pala u vodu. Imali smo dugačke listve, spuštili su i jel ne bi mogla dugo plivat, a bilo je puno vode, onda još kanal nije bio iskopan. Komšija je smio sać doli, spuštili su ga na jednoj štrangi i on je svezo nju oko rogova pa su je povukli, pa je svezo oko grudnog koša. Izvukli su njega, a kad su izvukli kravu, nije mogla dočekat da poskidaje to s nje već je oma pobigla. Onda jedno nedilju dana nismo mogli pit vodu iz bunara, bila je zamućena. A ona posli, kako je bunar pa alov pored njega, kad sve piju, uvijek je došla na kraju pit vode. Bilo je i da kad smo vukli vodu i kad je kabo došo bliže, iz njeg izleti morkača.«

Bunar, koji je sačuvan, Stipićeve ne koriste više od 30 godina, ali u njemu i sada ima vode koja naravno nije za piće. No, Ivan vjeruje da kada bi se izvukla, došla bi druga koja bi kao i nekadašnja bila fina i ledena.

U akciji kopanja bunara

Ivan Stipić je početkom '70-ih sudjelovao u kopanju bunara kod susjeda.

»Nas četvero je to radilo. Došo je i jedan majstor iz Mišićeva, stariji čovik koji je stvarno bio čvrst i odradio je najveći poso. Kopo je s čimegod što se zove makara, to je na četiri noge i ima velik valjak na kojem je vrengija koja ide doli i gori. Ima dva hajtova, tako smo to zvali, i dvojca

to okreću jel je kabo tako velik da s njim mož izvadit oko 100 kg zemlje. Kad se odredilo di će se kopat bunar (nije se znalo di su te žile najbolje doli, već smo ga kopali di je bilo najjednostavnije), on je uzo jedan kočić, uzicu od dva metara i napravio krug. Onda je to iskopo u dubinu od meter i 80 cm. Onda je na po ciglje iziđo zid do ravne zemlje pa je nastavio kopat, a dalje nije ziđo jel je tamo već žuta zemlja koja se ne izmrzava, ne otpada, a ciglje su da se zemlja ne bi sravnjavala. Kopo je ašovom i lopatom, u kabo baco zemlju, a mi smo kabo vukli napolje i praznili ga. Četvrti dan kad je došo, ko iskusan majstor je ocinio da više ne treba kopat jel smo došli do vode, iako mi nismo vidili nikaku vodu. Onda je od dasaka napravio, kako je on to zvao, kadu. To je bilo ko bure od jelovi dasaka, prečnika dva metara. Iznutra su bile štafne, bilo

je to četiri kruga ko na buretu što ima spolja da se ne raspada, a ovo je bilo iznutra. Kad je on to sastavio i iskovo, uzo je pilu i pripilo na četiri strane. Mi gledamo – sad zašto je to uradio, a on kaže da to ne mož drukčije spuštit. Sašo je doli, mi smo mu spuštili te komade i on je to doli ponovo zakovo. Znači, bilo je četiri prstena unutra od štafni, a štafne su široke tako da ciglju kad metne da je to ta širina. Spuštili smo mu ciglje, on je to slago, ziđo, da bi ona polagano išla doli u taj pisak i zemlju. Kroz tu kadu ciglja i daske neće dat pisku da uđe u bazen bunara. To je tako radio sve dok nije skroz sve sašlo dva metara, tj. do mista di je voda počela izvirat. To je moralo bit za jedan dan gotovo, jel voda će se nalit i neće moć završit. Sutradan kad smo očli stvarno je bunar bio pun

vode. E sad treba iziđat ono di je ovo formiro da još ako voda išla doli-gori da ne spada zemlja. Kad je to iziđo, bunar je bio gotov«, opisao nam je Ivan detaljno kako su onda kopali bunar, dodavši da se danas bunari više ne kopaju već se buše strojevima, a onaj koji sada koriste dubok je 32 metra.

Budući da smo bili u Đurđinu, osim što smo našeg sugovornika fotografirali kod njegovog starog bunara, podrazumijevalo se da odemo i do bunara s đermom iza đurđinske crkve. Onda smo i saznali da to nije pravi bunar.

»Tamo je samo dignuta đerma i napravljen bunar, al je samo tako postavljen. Kad je to rađeno, upravitelj župe je bio vlč. **Lazar Ivan Krmpotić**, ja sam kazo da imamo još majstora i da ga iskopamo, al to na kraju nije urađeno. Ima nuz crkvu kopani bunar i u njem vode, al uz đermu ga nema«.

Ipak smo naš razgovor završili »s ričima pod đermom« kod crkve sv. Josipa Radnika, a Ivan Stipić Braco je svoja prisjećanja završio rečenicom »Drago mi je što sam tu rođen, što sam tu odraso i što sam tu osto. Da mož ponovo, ništa ne bi minjo«.

I. Petrekanić Sič

O prezimenima bačkih Hrvata (LVIII.)

Parčetić

Parčetići su igrali značajnu ulogu u povijesti Sombora u 18. stoljeću. Predstavnik ove obitelji **Martin Parčetić** (1721. – 1789.) bio je na čelu pokreta za izuzimanje Sombora iz podložnosti feudalnim (komorskim i županijskim) vlastima. On je i prvi gradonačelnik

Feliks Parčetić (1839. – 1889.)

(sudac) slobodnog kraljevskog grada Sombora kao i rodonačelnik plemenitih Parčetića. Naime, 1753. obitelj je uzdignuta u plemeniti status. To je bila nagrada za čitav spektar zasluga od Velikog bečkog rata (1683. – 1699.) do Rata za austrijsko naslijeđe (1740. – 1748.). Martin Parčetić je na neki način otac građanskog Sombora. Međutim, on u svom Somboru danas nema ni ulicu niti bilo koje drugo obilježje.

Prehistorija

Podatci o Parčetićima prije Martina Parčetića su oskudni. Prezime Parčetić javlja se i u matičnoj knjizi krštenih u Subotici 1687. Poznato je na temelju predanja obitelji Parčetić da je Martinov pradjed **Jakov** poginuo u bitci kod Sente 1697. koja je označila konačni kraj osmanske opasnosti u Bačkoj. Martinov djed **Ivan (Ivaga)** zadobio je osam rana u borbama s Turcima Osmanlijama. Martinov otac **Ivan** bio je u turskom zarobljeništvu. Rođen je oko 1695., a umro 15. III. 1741. Po svemu sudeći, bio je jedan od sudionika austrijsko-turskog rata 1737. – 1739. koje je Somborce koštao mnogih ljudskih i materijalnih žrtava. U svakom slučaju, može se s pravom zaključiti da su Parčetići bili značajna obitelj i prije Martina Parčetića i da

su sudjelovali u povijesnim događajima koji su oblikovali Sombor i Bačku.

Genealogija

S više sigurnosti o Parčetićima se može govoriti tek od vremena Martina Parčetića. Njegov šukununuk **Feliks Parčetić** (1839. – 1889.) bio je veliki župan Novog Sada. Feliks je čuvao plemićku povelju, koju je njegov šukundjed dobio 1753. Također je poznao genealogiju obitelji u osnovnim crtama. Detaljnija genealogija može se rekonstruirati na temelju zapisa u matičnim knjigama, koje se čuvaju u Somboru i Subotici. Linija od Martina do Feliksa izgleda ovako: **Martin** (r. 26. X. 1721.) i **Oliva Čuvarđić** (vj. 20. XI. 1740. u Somboru); **Josip** (r. 6. I. 1752.) i **Terezija Guganović** (vj. 1. III. 1772. u Subotici); **Antun** (r. 23. IX. 1780. u Somboru) i **Marija Guganović** (vjenčani prije 1816.); **Aleksandar** (r. 5. XI. 1816.) i **Terezija Pacher** (vj. 28. XI. 1838. u Subotici); **Feliks** (r. 12. IX. 1839.) i **Klara Majoros** (15. X. 1870.).

Obol obitelji Parčetić

Martin Parčetić je u vojsku stupio 1740., godinu dana prije smrti svog oca (1741.). Za pretpostaviti je da je njegov otac poslije preležanog turskog ropstva bio nesposoban za službu i da je Martin naslijedio ratnički zanat. Godine 1740. izbio je Austrijski nasljedni rat (1740. – 1748.). Martin je sudjelovao u borbama u gornjoj Austriji i Bavarskoj, koje je Austrija vodila protiv Bavaraca i Francuza. Prvo je bio obični vojnik (gregarius). Zatim se javlja kao intendant (designator hospitiorum), časnik zadužen za opskrbu vojnika. Kod austrijskog grada **Ennsa** je ratnim lukavstvom zauzeo neprijateljsku ostavu hrane (magacin, magazun) sa samo sedmoricom svojih suboraca. U bitci kod Fort-Loisa (istočna Francuska) je ranjen u desnu nogu, nakon što su mu dva konja izranjavana. Sa svježim previjenom ranom nastavio se boriti. Kod Warburga u Bavarskoj je u samoj bitci ustupio svog konja svom višem časniku, riskirajući svoj život i zadobio ponovno teške rane.

Obiteljsko naslijeđe

Među spisima **Josipa Vojnića od Bajše** nalazi se jedan zanimljiv prijepis pisma Feliksa Parčetića iz vremena kada je bio kraljevski bilježnik u Starom Bečeju (od 25. X. 1881.). U tom pismu Feliks potvrđuje da je **Andor Parčetić**, učenik kadetske škole u Temišvaru, povezan u izravnoj liniji s njim i da je prema tome plemenit. Već naredne 1882. godine Feliks Parčetić je postao veliki župan Novog Sada. Ostao je u pozitivnoj uspomeni novosadskih Srba. Posljednja četvrt 19. st. je era intenzivne mađarizacije i samo mali broj hrvatske (bunjevačke) aristokracije je znao jezik svojih predaka. Feliks Parčetić je u razgovoru s novosadskim Srbima koristio bunjevačku ikavicu. Njegova kuća (palača) u Novom Sadu (na Trgu mladenaca) sačuvana je i u njoj se nalazi Matičarski ured.

Klopine cure

Kada bi se tijekom kasnih četrdesetih godina, pa sve do danas, među starijim Sonćanima govorilo o Klopinama curama, točno se u selu znalo o kome se radi. Vidimo ih na priloženoj fotografiji. U sredini fotografije je **Janja Matić** (1943. – 2005.) sa svojim sestrama, bliznakinjama, dvojčadima, kako se to kaže u Sonti. Njoj s desne strane je **Kata**, a s lijeve **Eva**. Matić prezime nose po ocu **Josipu Matiću, Gibanacinom**. Budući da su živjeli u materinoj Klopinoj kući (prezimana **Gladić**) i ostali su **Klopini**, prezimana Matić. Ovo je primjer kako su se mijenjali nadimci u Sonti i na ovaj način.

Rođene su između svete Kate i Badnjaka (Adama i Eve) 1946. Njihovi roditelji su se držali nepisanog pravila »daj djetetu ime po svecu koji mu je najbliži«. Kata je malo starija. Dok su bile male, teško ih je bilo raspoznati, a kao starije djevojčice i kasnije, još teže. Zato u razgovorima, bilo da je riječ o pohvalama i uspjesima ili dječjim nestaš-

lucima kojih su bile sudionice, spomenula bi se jedna od Klopinih dvojčadi.

U obitelji **Marice Gladić** i Josipa Matića prvo i drugo rođeno dijete su bili sinovi **Ivan** i **Marko**, Janja je bila treće dijete, a Kata i Eva četvrtođene.

Na fotografiji vidimo da Janja nosi narodnu nošnju, tj. u šokačkoj je suknji i pripasan joj je *pregač*. Na torzu ima *štrikov* kao i njezine sestre, koji je od trikotaže. Janja ima frizuru pletenice (kratkouzlazni naglasak riječi je na trećem slogu). Kosa je začešljana od čela prema vratu, podijeljena na potiljku u dva dijela i upletena u dva repa

(kike). Oni su na potiljku ukršteni, pa podignuti na tjeme i pričvršćeni ili šnalom ili šarenim *svit-njakom* od vune (uzicom od šarene vune). U to vrijeme djevojčice su se odijevale u nošnju svakoga dana kao i na blagdane. Kata i Eva nose građansko ruho, nošnja kod djece se tada prestala nositi. Sve tri nose štrikanu obuću od šarene vune, *ljope*. Sonćanske se *ljope* razlikuju od onih iz drugih mjesta. Moraju imati male obraze, plitke su, određenih boja vune kao i šara. Tako Sonćani »štriku« *ljope na ružmarine, na kućice, na šećere, na pate...* Potkrpane su *na tabanja* pravom kožom. Po boji i veličini šara se razlikuju muške od ženskih kao i dječje od odraslih.

Najstariji sin iz obitelji Ivan Gladić (nosio je majčino prezime) je bio izvrstan sonćanski fotograf (1933. – 1976.). Od milošte je prozvan **Slikika**. Neumorno je fotoaparatom bilježio skoro sva događanja u selu, te ga živući mještani starije dobi rado spominju s osmijehom, jer je bio vrlo srdačan i veliki šaljivdžija. U svojoj obitelji je također zabilježio mnoge događaje kao i članove obitelji, pa je i ova fotografija iz tog fundusa, a čuva je Janjina kći. Sve tri sestre su ostavile po dva potomka. U široj obitelji kroz prošlost, prije Kate i Eve nije bilo blizanaca, sve do 1999. kada su se Janji rodile dvije praunuke bliznakinje.

Sve tri sestre su tijekom života najviše radile na zemlji, mada su bile zaposlene u državnim ustanovama i poduzećima. Sve tri su bile vesele, okretne i vrlo vrijedne. Nijedan im se posao nije oteo.

Skladnu obitelj, kao skoro i sve obitelji na kugli zemaljskoj, nisu mimoišla sretna vremena, blaženstva druženja, kao ni teške tragedije.

P. S.

U Sonti se povremeno rađaju blizanci ili bliznakinje, ali njihov broj nije neuobičajen.

Ruža Silađev

Naši prvaši

Vjerujem da ste se svi već namjestili u školi i da se još uvijek nije »zakuhala« gužva oko zadaće, te se stignete i igrati i družiti. Svakako iskoristite lijepo vrijeme i budite što više vani.

Ovoga puta predstavljamo vam naše nove prijatelje – prvaše hrvatskih odjela i njihove učiteljice, koji su vam se već pridružili u školama.

OŠ Matija Gubec, Tavankut

Učiteljica je **Ana Kopunović Legetin**, a učenici su: **Antonija Francišković, Medeja Mihaljević, Tatjana Rudić, Milica Šarčević, Marija Žarić, Mateo Buza, Relja Balažević, Ivan Vojnić Mijatov, Marko Iršević, Matija Horvacki i Sergej Skenderović.**

OŠ Matko Vuković, Subotica

Učiteljica je **Mirjana Perčić**, a učenici su: **Nikolina Petrekanić, Mihaela Kopilović, Paula Tumbas, Marjan Tumbas, Vujadin Vidaković, Danilo Cvijanov, Matej Lulić i Vanja Vuković.**

OŠ Ivan Milutinović, Subotica

Učiteljica je **Tanja Stantić**, a učenici su: **Vidak Antunović, Klara Kujundžić, Matija Mikula, Arsen Francišković, Stefan Kovačić i Linett Anna Francišković.**

OŠ 22. oktobar, Monoštor

Učiteljica je **Lidija Marinković**, a učenici su: **Nikola Miletić, Stefan Forgić, Mateo Forgić, Anđelo Mišković, Marko Kusturin, Nikola Zelanti i Damir Budai.**

OŠ Vladimir Nazor, Đurđin

Učiteljica je **Adrijana Žarić**, a učenici su: **So-fija Bako, Lea Kovač i Petar Dulić.**

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Poklanjam autorsko djelo. 40 inovacija, tehnologija, izuma, poslovnih projekata iz raznih oblasti proizvodnje i usluga. Tel.: 064/499-2342 (viber).

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 m od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša, temeljem članka 20. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Službeni glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09)

OGLAŠAVA

javni uvid studije o procjeni utjecaja na okoliš

Nositelj projekta JP »Putevi Srbije« iz Beograda, Bulevar kralja Aleksandra br. 282, podnio je zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na okoliš projekta »Izgradnja brze prometnice IB reda, granični prijelaz s Mađarskom (Bački Breg) – Sombor – Kula – Vrbas – Srbobran – Bečej – Kikinda – granični prijelaz s Rumunjskom (Nakovo), dionica: granični prijelaz s Mađarskom (Bački Breg), postojeća državna cesta IB reda broj 15 do raskrsnice s postojećom državnom cestom IB reda broj 12, s izgradnjom terminala za teretna vozila i baze za održavanje«.

Podaci i dokumentacija iz zahtjeva nositelja projekta mogu se dobiti na uvid radnim danima od 10 do 14 sati u prostorijama Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu okoliša, Bulevar Mihajla Pupina 16, Novi Sad (prizemlje, ured br. 46) i u prostorijama Gradske uprave grada Sombor, Trg cara Uroša br. 1, do 3. 10. 2023. godine. Za vrijeme trajanja javnog uvida zainteresirana javnost može u pismenom obliku podnijeti primjedbe i mišljenja na izloženu studiju o procjeni utjecaja na adresu Pokrajinskog tajništva.

U cilju organiziranja uvjeta za održavanje javne rasprave i prezentacije neophodno je da svi zainteresirani najave svoje sudjelovanje telefonskim putem +381 21 487 46 90 ili putem elektroničke pošte na e-mail: ekourb@vojvodina.gov.rs.

Javna rasprava i prezentacija bit će održana 4. 10. 2023. godine u zgradi Pokrajinske vlade (prizemlje, ured br. 46) u 12 sati.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 12. 9. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Sretan je tko putuje

Do Ušća i dalje (III. dio)

Durmitor je nešto sasvim drugo. Znala sam to od prije, još dok sam samo čitala i maštala o njemu. Ono što nisam znala je da će me tako zavesti i da ću mu se htjeti vraćati svake godine.

Ne volim gledati vremensku prognozu. Na stranu to što često nisu točni. Ono što me više muči je to što kada otkrijete da je prognoza za željeni dan loša, ne samo da vam to poremeti plan za taj dan već vam promijeni i raspoloženje za sve dane do željenog. Splet okolnosti je takav da oko sebe uvijek imam ljude od kojih barem jedan redovito prati vremensku prognozu i uznemirava me vijestima o njima. Sjećam se boravka u Novom Vinodolskom i vječnog javljanja i najave oluje. Otkako smo došli, svakoga dana smo iščekivali nevrijeme i zbog njega odgađali razne događaje. Nevrijeme se dogodilo petoga dana našeg boravka usred noći, pa kad smo se probudili opet je bio pravi ljetni dan.

Kad smo stigli na Durmitor, pogledali smo prognozu i rekla je da će od planirana tri dana na Durmitoru dva padati kiša. Dakle, samo treći dan, za koji je planiran povratak kući, neće biti kiše. Problem s planinama je što ne možete potpuno zanemariti prognozu koja predviđa grmljavinsko nevrijeme, jer se popnete na vrhove i tamo oluja ima nešto drugačiju i jaču dimenziju. Oni koji me poznaju, znaju koliko sam se stužila u tom trenutku. Stvarno sam željela osvojiti vrhove. Moj prijedlog je bio da, kad već vjerujemo prognozi koja kaže da će kiša početi padati u podne, krenemo ranije i krenemo s usponom u šest, kako bismo ga završili do kiše. Tako je i bilo.

Na vrhu Durmitora

Ranojutarnji odlazak na planinarenje ima posebnu čar. Vi se probudite i priroda se budi. Sve je nježno, mirno i netaknuto. Nema puno ljudi. Sunce izlazi i sva priroda je tu samo za vas.

Prvi dan bio je rezerviran za osvajanje Bobotovog kuka, najvišeg vrha Durmitora koji se nalazi na 2.523 metra nadmorske visine. Početna točka našeg uspona bio je prijevoj Sedlo, gdje smo ostavili automobil.

Bilo je godina kada sam puno planinarila. Uglavnom su to bile planine do kojih se iz Sombora stiže za par sati vožnje. Bile su Fruška gora, Divčibare, Tara, Stara planina... Ali nijedna nije kao Durmitor. Veličanstvena, grandiozna i prijateljska. Dodala bih: u nekim trenucima i zastrašujuća. Jer, kad vam treba sajla na stazi da biste svladali dionicu, onda stvar nije naivna. Na samom kraju uz sajlu čeka vas kaciga, da vas zaštiti od straha od kojeg će vam se malo zavrtjeti u glavi. No, unatoč tome, od prijevoja Sedlo do Bobotovog kuka ima oko pet kilometara čiste ljepote, izvora pitke vode i prostranih pogleda na jezero.

Sretan je tko porani

Kad rano kreneš, sam si u planini i lijepo je. Parkirali smo u samom oblaku kojeg smo prošli i nakon pola sata dobili osunčane doline i vrhove. Na samom vrhu smo imali društvo još dvoje planinara, skyrunnera, fantastičan pogled na Crno jezero i mali pravi intimni trenutak s visinama. Stvarno prelijepo.

Ušli smo u auto u dva sata, taman kad je počela padati kiša.

Popodne smo ložili vatru i uživali u kiši na Durmitoru, umornih mišića i punih srca. Sutradan smo posjetili Crno jezero, kojem sam ovaj put ostala dužna veslanje i kupanje u njemu. Oblaci su me neprestano nadzirali, ali nisu kvarili ljepotu već su svemu davali poseban, pomalo mističan štih.

Dan povratka obogatili smo posjetom Zminjem jezeru, te prolaskom kroz kanjon Tare. Zaista je nevjerovatna i divlja priroda koja je bila upakirana u ovaj moj godišnji odmor. Veselim se ponovnom susretu s njom.

Gorana Koporan

Maraton čikli Vukovar – Ilok

Salašari somborski prva ženska posada koja je veslala

Nakon utrke sezone na Neretvi, *Salašari somborski* nastavljaju dalja natjecanja. Muška i ženska posada proteklog su vikenda sudjelovale na utrci od Vukovara do Iloka, tradicionalnom maratonu *Dunavska čikla*, te ostvarile zapažene rezultate. Muška posada zauzela je drugo mjesto, dok su djevojke osvojile peto mjesto. Na ovogodišnjoj utrci prvo mjesto osvojila je ekipa *Argo* iz Bjelovara, a uz njih je sudjelovalo nekoliko domaćih timova.

U organizaciji Veslačke udruge *Dunavska čikla*, a u sklopu 56. Iločke berbe, održana je tradicionalna utrka – maraton čikli na Dunavu od Vukovara do Iloka. Svr-

»Mi smo prva ženska posada koja je ikada veslala ovaj maraton, na zadovoljstvo svih prisutnih. Nadamo se da će se iduće godine prijaviti više ženskih ekipa, ne toliko zbog natjecanja, koliko zbog druženja i zajedništva«, nije krila oduševljenje kapetanica ženske posade *Salašara somborskih Marija Mandić*.

U ovom tradicionalnom i atraktivnom dunavskom maratonu sudjeluju posade od sedam članova, šest veslača i jedan veslač, a vesla se isključivo u starim dunavskim čamcima, takozvanim čiklama. Svoje iskustvo i dojmove s nama je podijelila veslačica ženske ekipe *Salašari somborski Kristina Pekanović*.

»Kada je krenula priča o mogućem nastupu naše ženske ekipe, nisam mogla sakriti oduševljenje i uzbuđenje. Prijavila sam se prije nego što sam znala hoće li nas biti dovoljno. Naš ovogodišnji nastup na Neretvi i *Maratonu lađarica* bio je zaista poseban i potrebno je nastaviti taj sjajan niz. Kako je krenulo popunjavanje ženske posade pomislila sam na 34 kilometra veslanja po Dunavu i uhvatila me je panika. Nikada nismo veslale tri sata u cugu. Utrka je teška, ali je osećaj fantastičan. Ovo je nešto skroz drugačije od veslanja na Neretvi. Bili smo jedina ženska ekipa na ovom maratonu ali i jedina ženska ekipa ikada koja je preveslala ovu dionicu od Vukovara do Iloka. Izazov je time bio još veći. Nekoliko puta je baš bilo teško nastaviti veslati zbog

ha ovog maratona je promocija tradicionalnog veslačkog plovila dunavske čikle, kao i promocija Dunava. Staza utrke duga je 34,5 kilometara, a tu dionicu veslači prijeđu za oko tri sata. Cjelokupnu manifestaciju prati izvrsna ponuda gastronomskih i turističkih potencijala ovog dijela Srijema.

Muškoj posadi ovo je bio sedmi nastup i do sada su osvojili jedno prvo mjesto, jedno drugo, četiri puta treće i jednom četvrto mjesto. Za svaki nastup imaju prekrasna sjećanja. No, ove godine su im se prvi put pridružile i žene, što je ujedno bio i prvi put da je na ovom maratonu sudjelovala ženska posada, pa im posvećujemo posebnu pozornost.

umora, ali u tim trenucima pogledaš cure oko sebe, kojima je isto tako teško, a koje ne staju i ne odustaju i onda samo zabiješ veslo još malo jače«, rekla je Kristina i dodala: »Bez razmišljanja bih opet ponovila ovo iskustvo. Osvojeno peto mjesto je ništa naspram svih zaveslaja koje smo odveslali, sve podrške koju smo dobili kako od ostalih muških posada tako i od organizatora koji su se potrudili napraviti posebne personalizirane medalje za našu žensku ekipu. Nadam se da će se u budućnosti još neka ženska ekipa odvažiti odveslati ovu etapu nimalo lagane utrke. Teško je, ali je sjajan osjećaj biti dio toga. Kad mogu muškarci, mogu i žene«.

Gorana Koporan

Nogometni susret veterana NK Mala Bosna

Druženje nekadašnjih prvotimaca

Protekle subote, 2. rujna, na inicijativu **Borisa Huberta, Dušana Ivića** i **Bobana Poljakovića** održan je nogometni susret nekadašnjih igrača NK *Mala Bosna*. Na terenu i oko njega okupilo se gotovo šezdeset nekadašnjih aktivnih članova ovoga sportskoga kolektiva.

»Naša osnovna zamisao bila je organizirati jedan skup tzv. nogometnih veterana, točnije svih onih koji su tijekom svoje aktivne nogometne karijere nosili dres NK *Mala Bosna*. Jer svi su oni, za sve ove godine postojanja našega kluba koji se i nekoliko puta gasio pa opet nastavljao svoj nogometni život, utkali dio sebe u ovaj klub iz istoimenog prigradskog mjesta pokraj Subotice. U želji ponovnog okupljanja i sportskog druženja, pozvali smo sve kojih smo se sjetili, uz ispriku onima na koje smo, nenamjerno, zaboravili«, pojašnjava Dušan Ivić, trener u NK *Mala Bosna* i nastavlja ovu lijepu klupsku priču.

»Moram naglasiti kako smo cijeli ovaj nogometni susret organizirali posve spontano, trudeći se okupiti što veći broj naših bivših igrača, a svakako ćemo nastojati sljedeće godine učiniti to još bolje. U subotu je na našem nogometnom terenu odigran prijateljski susret dvije momčadi za koju su nastupili nogometaši svih generacija, jer u prvom planu je bilo prijateljstvo i druženje. Najstariji sudionik našeg skupa, naravno u navijačkoj ulozi uz teren, bio je 82-godišnji **Petar Perčić**, dok je na travnjaku u aktivnoj igri najstariji bio **Ivan Balažević**, star 72 godine. Imali smo dilemu oko dužine trajanja poluvremena, jer je bilo baš vruće, pa smo se na koncu dogovorili

da odigramo 2 x 30 minuta. Podijelili smo se spontano u dvije momčadi, generacijski mješovito, i odigrali susret u kome je rezultat bio najmanje važan. Bitno je bilo druženje i da se svi malo istrčimo, naravno tko je koliko mogao, a bilo je i izlazaka i vraćanja na teren. Nakon odigranog susreta uslijedio je odlazak u Dom u Maloj Bosni gdje je upriličena zajednička večera s pratećom glazbom. Nakon svega, mogu kazati kako je susret u potpunosti uspio i da ćemo ga, naravno uz još bolju organizaciju, ponoviti i sljedeće godine.«

D. P.

NK Mala Bosna

Prva momčad NK *Mala Bosna* se natječe u Gradskoj ligi Subotice, a želja klupskog čelnništva je organizirati i sustavni rad s jednom generacijom mlađih nogometaša. Zbog toga je ovo i poziv svim bivšim nogometašima i prijateljima kluba da se uključe i svatko na svoj način pomogne daljnjem razvoju našega kluba.

Umotvorine

- * Razmišljati je teško, zato većina ljudi sudi.
- * Čuvaj ono što se ne kupuje!
- * Pametniji ne popušta, pametniji napušta!

Vicevi, šale...

- Halo, dobar dan, je l' imate lijekove za smirenje?
- Koje?
- Ja sam! Je l' imate lijekove za smirenje?
- Dragi, liječnik mi je rekao da mi treba more... Kamo ćeš me voditi?
- Vodit ću te kod drugog liječnika.

Mudrolije

- * U životu te privuče ono što vidiš, zadrži ono što čuješ, ali te veže samo ono što osjećaš.
- * Kao što poneki čovjek napravi grešku, tako i poneka greška napravi čovjeka.
- * Osmijeh dobro stoji samo ljudima dobrog srca, ostalima je uzalud pokušavati.

Vremeplov – iz naše arhive

Dani europske baštine, 2011.

Gustiranje

Piše: Ivan Tumbas

Proštenje

Klapio sam kako ko deran idem pišće na Bunaričko proštenje. Sta-za je bila ugažena od svita koji su išli pomolit se bunaričkoj Gospi. Starija čeljad su po adetu išla na bdenje uveče. Sićam se divana. Dida je konjima upregnutim u špediter dono majku sa salaša. Ona je ponela šamedlu, zagrmjena u njezin rojtoš i pokrovac, pa molila čitavo veče. Na prvu misu ujutru je dida došlo rad nje. To proštenje mi je najdraže bilo ko deranu, tako i sad ostalo. Mi varošćani iz Šandora smo išli na proštenje pišće. Časna Zita nas tako ufektovala da idemo i molimo kronicu dok ne stignemo do svetišta. Dica ko dica, molimo al uvijek po kaka smija se izležje. Pra je bio zdravo velik, al pak. Friško smo stigli do Bunarića. Prolazimo pored šećeraroša, svi se niki obziremo. Baćo i nana su obećali kupit šećera posli mise. Kod križa smo molili u sebi da nam Gospa usliši molitve. Kod bunara smo se umili u ladnoj vodi koju je pumpo jedan čovik. Ladna voda je svima pasirala. Kod salaša di su se svećenici oblačili svako je sa svojim roditeljima pratio misu. Tad je oltar bio prikri-ven palom. Svečano, ponizno, skrušeno biskup Zvekanović je propovid friško zgotovio. Toliko se nasmijani lica moglo vidit, šale se moglo čut. Dica jedva dočekala da kupe paprenog šećera, jel ko je kakog volio. E, kad se išlo kućama većinom su išli biciglama. Sutradan počima škula, što baš nisam zdravo čeko. Trgnem se, klapio sam, triba namirivat jo-sag. Dok sam se protezo, pa čerez sebe izašo napolje; gledim u nebo, vrime se muti. Gustiram, iznenadit ću moju lipču polovinu. Propalim u šporelj pa nastavim kafu. Iznesem u ambetuš, a ona već sidi s čašicom i bocom rakije. Nasmijemo se za dobro jutro. Toli-ke godine su ostale za nama, tute nema iznenađenja. Nedilja blažena, na klupi sidimo, sunce se pojavilo. Srćemo jutarnju kafu, pa i čašica rakije pasira. Divanimo danas nam dica dolaze u goste, a tribalo bi otić na proštenje u Hrvatski Majur. Friško svako na svoju stranu, košaru i kujnu. Kad u košari krava se otelila al dvoje šareni teladi, pa sisaju buckajuć vime kravi. Dragost iznenadna. Dovičem »ženo, ajde da vidiš šta imamo«. Kad je vidila, ode friško pa donela crvene vunice, zavezla teladima oko vrata, da ne bi kogod ureko. »Čovče moj, za ovo moramo nazdravit čašicom rakije.« Toli-ke godine su prošle da ona mene nudi rakijom, sav se pobunio. »E, sad ti sumiraš zašto te nudim rakijom. Zato što nam dosad nikad krava nije otelila dvojke.« »Imaš pravo. To sam smanio s pameti.« Nisam po-pio jednu već dvi čašice. Namirivanje je išlo kogod malvazija. »Čovče, izvadi mi iz karnića šargaripe i peršina.« Zapovijeđeno-urađeno. Vaške zalaju pa trk popriko ledinom na kapiju. Komšija Felo. »Faljen Isus«, otpozdravim. »Amen, navike bio. Komšo, tribam pomoć: teli mi se kra-va prvotelkinja.« »Oma ću spremit štrandžice.« Friško sam oćo. »Joj, da zovem veterinara?« »Nemoj, to ćemo mi zgotovit.« Namrsnem na nožice štrandžicu, povuc, krava se napela oteli se lipo tele. Otaremo ga ronđom pa podmetnemo pod kravu, oma počo sisat. »Komšo, al da nazdravimo.« Kažem ja njemu kako su mene jutros dočekale dvojke. Friško se mi razidemo jel sad će misa na Hrvatskom Majuru kod Ga-brićevog križa. Komšo meni veli: »Jesi l' čuo da je opravljen zdravo lip nov križ, pa će se danas blagosovit?« »A-jee ne čuo, fala Bogu lipe vist.« Brzo smo se opravili. Sili na bicigle, pa verglaj na Hrvatski Majur. Kako smo išli nailazimo na prazne salaše, koji se ruše. Nike su vandrovači već davno obašli i pokrali. Sve mi se steščalo. Uspomene osta kad je tute išo ajzliban, salaši puni josaga, svita tušta a škula puna dice. Misa svečana kogod i uvijek. Sunce se pokazlo, uz blagi vitrić koji je ćario. Rič svećenika osta podvućena. Vidimo se dogodine.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Vrime, dođe i ne dođe

Eto, kako kažu, što j' bilo daleko došlo j' blizu. Lito prošlo dok si reko britva, ko da se redovno ni okrenio nisam. Došlo j' vrime da mi se ope' teško dić, da ope' ujutru čujem majku kako viče: »Marneeee, diš seeeee, škula«. Pravo da kažem, ni lako ope' od ponedjeljka do petka svaki dan uranit, umit se pa uprtit tašku na leđa i u škulu it. Bude kad se ni umit ne stignem, krmeljiv dođem do vrati pa mi majka vrati na umivanje. Fala Bogu, brzo sam se priviko na to da j' došlo vrime da i u škulu triba it. No, fala Bogu, došlo j' i vrime da su vrućine splasnile, da komaraca više nema, pa j' potli podne i klupčica počela radit. Drago mi što j' ope' došlo vrime da vidim baka Janju i druge, da ope' mogu slušat njeve mudrolije, podbadanja i divane. I tako su se ope' baka Janja i druge posmišćale na klupčicu, a ja na moj stolčac pored. Baka Janja počinje. Jest da mi baš ni pravo kako počinje od škole. Ta dobro što j' počela, a ona ope' od nje. Al šta ću, nisam ja glavni. »Čeljadi, evo ope' j' došlo vrime da se možemo skupit, fala dragom Bogu. Ta, gledim na' nom televizoru kako se faljimo da j' došlo vrime ka' smo rešili da nam budu škole cigurne, da svaka škula ima svaki dan kad dica idu u škulu svojga džandara od početka do kraja. Da sad imamo u nje sve što triba dicma, da j' sad sve u škole namistito još bolje«, baka Janja će. Baka Marica objašnjava kako j' došlo vrime da paori napravu računicu oće i ostat štagod za potrošit ka' se sve pridalo i bude isplata. Oće i tako roditi i oće i bit take cine da bude i za malo se na sebe istrošit, mazit, za podiljit, jel će bit na nule, jel će bit tropa ko u kartanju. Baka Manda će ope': »Jest da mi ni nikaki interes, al kako vidim na televizoru došlo j' vrime da j' počelo fodbaloavanje. Da su se ope' veliki novci potrošili na kupovinu ti što trču za tim fodbalem. Kad se sam malkice prošudiram, pa trču ko da baš i nemu štagod u glave i za to im još platu o-ho-hooo. Kadgod se trčalo za krpenjačom po pravu, a sade na trave ko po perju da trču. Spadnu i nikom ništa. Študiram kako tamo nema nikake krize, kako se moderno kaže. Kako tamo ne dođe vrime da se za štagod nema, da niko ne propadne. To j' čudo, čeljadi, kako tamo uvik za sve ima. Ko u raju, sam med i mliko«. Baka Tonka ko uvik, sva smušita namišća maramu pe će »Eto, čeljadi, triba da j' došlo vrime brez briga. Da se ne mora študirat kad dođe jesen oće i struja poskupit prija zime, kolika će joj cina bit. Osićam da j' sade vrime ka' će nam vlast kazat da će struja poskupit na proliće a da će cinu kazat kako se moderno kaže ,tržište'. E, onda će isto kazat da j' vrime da se vlast pobrine za čeljad pa neće dat da odviše poskupi. I svi sritni«. E, ovo j' baš mlogo i svačeg prid strina Evču metnito. Namišća se pa kreće: »Čeljadi, ne triba se brinit. Ovo sa fodbalem baš štrči al vlast mora pomoć ono što narod volji. Nisu najbolji na svitu, al doće vrime jedanput da budu i u vr. Škula nam je od bolji od svitu, a što se kaže moderno na greškama se uči. Cigurno neće džandari još dugo stojat ispid nje. Kod paora kad rodi kad ni, a cine ko cine. Ko svud, odu gore a bude i da dođu dole. I od paora i kod struje. Sve to vlast ima u glave«. Gledim, slušam pa se mislim da nam se ko da često isto vrime ponavlja. Dođe pa ode, il ne dođe.

U NEKOLIKO SLIKA

Proštenje na Hrvatskom Majuru

Kiflice i čorba s graškom

Kod bunjevačkih Hrvata u Subotici dva dana u tjednu rezervirana su za ručak s tijestom – srijeda i petak. Takve ručkove najviše i voli praviti **Marija Dulić** te nam je skuhalo čorbu s graškom i kiflice. Umjesto čorbe, uz kiflice se može poslužiti i kupus ili grah, a Marija kaže kako kiflice ne bi mijenjala jer su joj jedan od najdražih recepata i peče ih godinama unazad. Priča nam ona da ne zna niti sama koliko ih je puta pravila za razne prigode u svojoj župi sv. Roka.

Oni koji poznaju Mariju kažu kako je vrsna kuharica, na njezine kiflice malo tko ostane ravnodušan, a ona kaže kako najviše u kuhinji voli raditi tijesto s kvasom poput ovih kiflica, *lakumića*, pogače, pužića...

Sastojci za kiflice:

3 dl mlijeka
1,5 svježi kvasac
1 jušna žlica šećera
1 kg mekog brašna
2 dl mineralne vode
1 jušna žlica soli
2 dl ulja
margarin
2 jaja za premazivanje
susam, kim

Sastojci za grašak čorbu:

jušna žlica svinjske masti
2 manje glavice crnog luka
mrkva, peršin, krumpir, grašak
sol, vegeta i papar
prstohvat šećera
peršin zelje
čipeki (trganci)

Priprema kiflica:

Ugrijati mlijeko i podijeliti ga u dvije posude. U jedan dio mlijeka izmrviti svježi kvasac, šećer i dodati prstohvat soli. Dok se kvasac diže, prosijati brašno i posoliti ga. U drugi dio mlijeka sipati mineralnu vodu i održavati tekućinu vrućom.

Nakon 10-ak minuta, kada se kvasac digao, sipati ga u posudu s brašnom, dodati preostalo mlijeko i mineralnu vodu i na kraju ulje. Važno je da ulje bude na kraju jer se kvasac i masnoća ne smiju miješati. Umijesiti tijesto i ostaviti ga sa strane da se diže sat vremena.

Nakon toga tijesto podijeliti na nekoliko jufki, razvući ih oklagijom i isjeći po želji. Prije negoli se tijesto smota u kiflicu staviti malo margarina kao nadjev.

Kiflice premazati umućenim jajima u koje treba dodati jušnu žlicu mlijeka i prstohvat soli. Posuti ih po želji susamom i kimom te još jednom premazati gornji dio kiflice.

Peći na 250 stupnjeva dok ne porumene. Nakon vađenja iz pećnice ne treba ih pokrivati krpom već samo ostaviti sa strane da se malo ohlade kako bi se mogle jesti.

Priprema grašak čorbe:

Mast staviti u dublju posudu da se grije. Za to vrijeme isjeći luk na sitno i pirjati ga na masti. Mrkvu, peršin i krumpir očistiti, isjeći i pirjati minut s lukom. Važno je krumpir dodati posljednji, jer se škrob zalijepi. Sipati vode, dodati zelje peršina, začine te poklopiti i kuhati 40-ak minuta. Izvaditi zelje peršina, dodati grašak i kuhati dok ne omekša. Za to vrijeme napraviti čipeke (trgance). Umijesiti na tvrdo jaje ili pola jajeta i šaku brašna te otkidati dio po dio tijesta i stavljati u čorbu koja vrije. Čipeki su skuhani za minutu-dvije, čim se dignu na površinu.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5+plus

JEDNOM POLISOM pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamensko vozilo.

MILENIJUM OSIGURANJE

Vama je da nadamo se dobro

www.milos.rs

011/ 715 23 00

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije

Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

AT

Astra

Telekom

011 44 22 009

HGU „Festival bunjevački pisama“

19. SMOTRA DJEČJIH PJEVAČA I ZBOROVA

8.9.2023. godine
u 19.30 sati

Velika vijećnica Gradske
kuće u Subotici

Smotru pomogli:

Cijena karte: 300 rsd.
Rezervacija karata na broj:
063/80-87-836

